

PŘESÍDLOVÁNÍ

Tato publikace je součástí projektu EUF
Přesídlení – Nový začátek realizovaného SOZE
a spolufinancovaného Evropským uprchlickým fondem.

PŘESÍDLOVÁNÍ

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Pojem přesídlování.....	2
3. Mechanismus přesídlování.....	4
3.1 Mezinárodní kontext.....	5
3.2 Jaké jsou jednotlivé kroky v přesídlování.....	5
4. EU a přesídlování.....	8
4.1 Haagský program a Zelená kniha.....	8
4.2 Aktuální vývoj v EU.....	9
5. Aktivity ČR v oblasti přesídlování.....	12
5.1 Realizace pilotního programu přesídlení barmských uprchlíků z Malajsie.....	13
5.2 Přesídlení uprchlíků: příběh, jenž se skrývá za politikou.....	14
5.3 Koho se přesídlování týká a jak je možné se zapojit.....	16
6. Rok 2010: nové zkušenosti.....	19
6.1 Úvod do situace.....	19
6.2 Stručné seznámení s kroky, které přijetí uprchlíků z Barmy předcházely a provázeli ho, prezentace zkušeností s ročním pobytem barmské rodiny.....	22
7. Rozhovory.....	24
7.1 Rozhovor s Pavlem Dymešem.....	24
7.2 Rozhovor s Vlastimilem Helmou.....	28
7.3. Rozhovor s Pavlem Čejkou.....	31
8. Závěr: Výhled do budoucna.....	38

Slovníček základních pojmů

Ženevská úmluva

Úmluva Organizace spojených národů o právním postavení uprchlíků z roku 1951, někdy nazývaná jako Ženevská úmluva/konvence. Jde o mezinárodní dohodu, která řeší základní aspekty života uprchlíků. Zaručuje uprchlíkům soubor základních práv a definuje tzv. princip nenavrácení (non refoulement) do země, kde se mohou obávat pronásledování. Úmluva byla publikována spolu s protokolem k úmluvě z roku 1967 jako sdělení ve Sbírce zákonů pod číslem 208/1993.

uprchlík

Uprchlík je dle Ženevské úmluvy definován jako osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských, národnostních, zastávání určitých politických názorů nebo příslušnosti k určité společenské vrstvě, nebo není schopna přijmout, nebo odmítá vzhledem ke shora uvedeným obavám, ochranu své vlasti.

UNHCR – Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

Úřad byl ustaven Valným shromážděním v roce 1950 a v jeho kompetenci je mezinárodní koordinace ochrany uprchlíků a řešení souvisejících problémů. Jeho nejdůležitější úlohou je tzv. mezinárodní ochrana, tedy zabezpečení dodržování lidských práv uprchlíků, včetně možnosti ucházet se o azyl, a garanci, že nikdo z nich nebude proti své vůli vrácen do země, kde mu hrozí perzekuce. UNHCR rovněž podporuje mezinárodní dohody o uprchlících, monitoruje dodržování mezinárodního práva ze strany vlád a v rozvojových zemích poskytuje uprchlíkům základní materiální pomoc, jako je jídlo, voda, přístřeší a lékařská péče. Usiluje o dlouhodobé řešení problémů uprchlíků prostřednictvím dobrovolné repatriace, integrace v zemích, kde nalezli prvotní azyl, nebo usazení se v třetí zemi.

mandátní uprchlík

Na základě ujednání o přesídlování mohou být přesídlovány osoby, kterým byl přiznán status uprchlíka dle mandátu UNHCR podle Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951, jejího Protokolu z roku 1967 a Statutu UNHCR z roku 1950. Přesídlování uprchlíků probíhá v souladu s mezinárodním právem a právními předpisy České republiky a v souladu s kritérii pro přesídlování stanovenými UNHCR. Tato kritéria upřednostňují společné soužití rodiny, uprchlíky vyžadující právní a fyzickou ochranu, oběti násilí a mučení, uprchlíky vyžadující lékařskou péči, ohrožené ženy a osoby, děti a dospívající, starší uprchlíky a uprchlíky bez vyhlídek na místní integraci.

přesídlování

Institut přesídlování je nástrojem ochrany a poskytování trvalého řešení dlouhodobě neuspokojivé uprchlické situace ve třetích zemích; spojuje v sobě mechanismy řízené migrace, individuální ochrany uprchlíků, trvalého řešení jejich situace a vyjádření solidarity s regiony zasaženými uprchlickými toky v rámci společného sdílení břemene v uprchlické oblasti. Je nástrojem využívaným výhradně v situacích, kdy nepřipadá v úvahu jiný způsob trvalého řešení, tedy když se příslušníci uprchlické populace z objektivních důvodů nemohou vrátit do země původu a zároveň vzhledem ke svému profilu nemohou získat dostatečnou ochranu nebo být integrováni v zemi svého aktuálního pobytu (nejčastěji v zemi prvního azylu/útočiště)

přesídlené osoby

Přesídlené osoby jsou doporučeny k přesídlení Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky a byly přijímací zemí vybrány, tyto osoby s přesídlením a integrací v přijímací zemi souhlasí a následně po příjezdu jim přijímací země udělí mezinárodní ochranu formou azylu.

vnitřní přesídlení

Vnitřně přesídlené osoby hledají ochranu ze stejných důvodů jako uprchlíci, ale zůstávají na území svého státu, utíkají z jednoho místa své země na jiné, aniž by překročily státní hranice. Uvádí se, že ve světě je dvakrát více vnitřně přesídlených osob než mezinárodních uprchlíků. Vlády by měly ochraňovat lidská práva svých občanů, ale často je to v době konfliktů obtížné.

žadatel o azyl/mezinárodní ochranu

Žadatel o azyl je osoba hledající ochranu jako uprchlík. Tento pojem se používá pro osobu, která čeká na rozhodnutí, zda jí bude udělen status uprchlíka.

mezinárodní ochrana

Je institutem ochrany uprchlíků upraveným v zákoně o azylu č. 325/1999 Sb., kterým stát poskytuje občanovi jiného státu (nebo osobě bez státní příslušnosti) ochranu před pronásledováním nebo před hrozcí vážnou újmu. Ochrana je poskytována formou azylu nebo formou doplňkové ochrany. Správní řízení o udělení mezinárodní ochrany realizuje Ministerstvo vnitra České republiky.

dočasná ochrana

Dočasné útočiště, které stát poskytuje v případě hromadného přílivu osob, obvykle z důvodu války nebo přírodní katastrofy na základě správního řízení dle zákona o dočasné ochraně cizinců č. 221/2003 Sb.

azylant

Úspěšný žadatel o mezinárodní ochranu, kterému je na základě správního řízení udělena mezinárodní ochrana ve formě azylu. Jde o pobytový statut na úrovni trvalého pobytu v ČR. Azylanti se mohou účastnit státního integračního programu, který je zaměřen na výuku českého jazyka a na zajištění bydlení pro azylanty.

migrant

Obecně je za migranta považována každá osoba, která je v cizí zemi ať už dočasně nebo trvale. Někteří migranti se stěhují dobrovolně, jiní jsou nuceni odejít kvůli strádání, kterému jsou vystaveni. Důvody bývají komplexní. Velmi specifickou a často zlehčovanou skupinu tvoří ekonomičtí migranti, kteří opouští svou zemi z ekonomických důvodů. Pracovní migrace dnes nabývá vysloveně globálního charakteru a odehrává se mezi bohatými státy „Severu“ a chudými zeměmi „Jihu“. Od života v bohatších zemích si pracující migranti slibují řešení své jinak neúnosné ekonomické situace.

Dublinký systém

Dublinký systém je označením, jež se vžil pro mechanismus, kterým je v rámci členských států EU, Norska, Islandu a Švýcarska určován jediný stát, který projedná žádost cizince o mezinárodní ochranu a ve věci rozhodne, ať je podána kdekoliv na území těchto států. Systém má za cíl eliminovat jev zvaný „asylum shopping“, kdy řízení o žádosti cizince je vedeno současně nebo postupně několika státy, a přitom předejít situaci, která je označována jako „refugee in orbit“, kdy se naopak žádný stát nepokládá díky použití principu třetí bezpečné země za příslušný k meritornímu posouzení žádosti o azyl.

Schengenské acquis

Schengenské acquis je označení pro veškeré právní instrumenty vzniklé na podkladě schengenských dohod. Jeho hlavním cílem je ulehčit volný pohyb osob a zboží přes hranice. Jedná se zejména o zrušení hraničních kontrol mezi členskými státy, o společnou vízovou politiku, policejní přeshraniční spolupráci, spolupráci justičních orgánů v oblasti trestního práva, společné posuzování žádostí o mezinárodní ochranu, sledování a potírání kriminality v oblasti pašování drog, obchodu s lidmi a jedná se i o tzv. Schengenský informační systém, který má napomáhat implementaci všech dohod. Schengen je v současné době tvořen

25 státy: 22 členskými státy EU, Norskem, Islandem a Švýcarskem. Součástí naopak nejsou dvě ze starých členských zemí EU (Velká Británie a Irsko), které se podléhají pouze na některých aspektech policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Mimo Schengen zůstávají také další 3 státy EU: Kypr, Bulharsko a Rumunsko.

Státní integrační program – SIP

Státní integrační program se snaží pomoci azylantům a osobám, jimž byla udělena doplňková ochrana, začlenit se do společnosti a zaměřuje se na oblasti výuky českého jazyka a v případě azylantů také zajištění trvalého bydlení, tzv. integračních bytů. Právně je zakotven v ustanovení §68 a násl. zákona o azylu a dále rozpracován v usnesení vlády České republiky ze dne 14. května 2008 č. 543 o zabezpečení integrace azylantů a osob požívajících doplňkové ochrany v roce 2008 a v letech následujících.

Společný evropský referenční rámec pro jazyky

Společný evropský referenční rámec poskytuje obecný základ pro vypracovávání jazykových syllabů, směrnic pro vývoj kurikul, zkoušek, učebnic atd. v celé Evropě. V úplnosti popisuje, co se musí studenti naučit, aby užívali jazyka ke komunikaci, a jaké znalosti a dovednosti musí rozvíjet, aby byli schopni účinně jednat. Popis se rovněž týká kulturního kontextu, do něhož je jazyk zasazen. Rámec také definuje úroveň ovládnutí jazyka, které umožňují měřit pokrok studentů v každém stadiu učení se jazyku a v průběhu celého života studenta.

Komise pro přípravu a realizaci přesídlovacích programů České republiky

Hlavním útvarem, který bude realizovat přesídlovací programy, je Komise pro přípravu a realizaci přesídlovacích programů České republiky. Komise plní funkci poradního orgánu ministra vnitra při plnění úkolů uložených ministru vnitra

usneseními vlády přijatými v oblasti přesídlování. (Složení komise: OAMP, SUZ, Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví)

Instituce a orgány zainteresované na přesídlování

Ministerstvo vnitra ČR – MV
Odbor azylové a migrační politiky – OAMP
Správa uprchlických zařízení – SUZ
Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky – UNHCR¹
Mezinárodní organizace pro migraci – IOM
Ministerstvo zahraničních věcí ČR
Policie ČR
Nevládní a dobrovolnický sektor
Obce a města
Komise pro přípravu a realizaci přesídlovacích programů České republiky
Ministerstvo pro lidská práva a národnostní menšiny
Rada vlády ČR pro lidská práva
Zmocněnec vlády pro lidská práva
Rada vlády pro národnostní menšiny
Zastupitelstva krajů a obcí
Svaz měst a obcí ČR
Asociace krajů ČR

1. Úvod

V roce 2009 je v České republice jako v první z nových členských zemí EU realizován pilotní program přesídlení. Sdružení občanů zabývajících se emigranty by proto chtělo v rámci svého projektu Přesídlení – Nový začátek seznámit širokou odbornou i laickou veřejnost s problematikou přesídlování.

Součástí kampaně je i tato publikace, která informuje o daném tématu jak obecně v rámci definice přesídlování, zapojených institucí, mezinárodního kontextu a mechanismu přesídlování, tak konkrétně při popisu nejnovějších kroků EU v této oblasti a rovněž popisu realizovaného pilotního programu přesídlení barmských uprchlíků z Malajsie do České republiky. Publikace zahrnuje také praktické rady a informace, jak je možno pomoci při přesídlování.

¹Podrobnější úpravu spolupráce při přesídlování uprchlíků mezi UNHCR a českými úřady obsahuje dohoda, kterou UNHCR podepsal s českou vládou v dubnu 2009. Dohoda byla vyhlášena jako Sdělení MZV pod č. 44/2009 Sb. m. s

2. Pojem přesídlování²

Přesídlování je nástrojem na ochranu uprchlíků

Miliony lidí ve světě opouštějí své domovy z důvodu války či strachu z pronásledování a zůstávají často ve velmi těžké situaci či potřebují speciální pomoc, kterou jim země, ve které hledali ochranu, nemůže poskytnout. V takovém případě je možným řešením přesídlení.

Co je přesídlování uprchlíků?

Je to proces, jímž je uprchlík, který utekl ze své vlasti a našel dočasné útočiště v jiné zemi, dále umístěn – „přesídlen“ – do třetí země, kde najde trvalou ochranu.

To znamená, že uprchlíci, kteří jsou přesídleni, podobně jako jiní uprchlíci, ze země odešli kvůli pronásledování – buď ze strany státu, milicí nebo kvůli probíhající občanské válce, ať z důvodu rasových, národnostní, náboženství, příslušnosti ke společenské skupině nebo pro zastávání politických názorů.

Přesídlení je pro tyto uprchlíky životně důležité, protože nemohou najít adekvátní ochranu v zemi, do níž utekli (země prvního azylu) a také se nemohou vrátit do své domovské země, kde by byli vystaveni pronásledování. Proto musí být dále usídleni ve třetí zemi, kde mohou zůstat trvale a v bezpečí před pronásledováním.

Nedostatek ochrany v zemi prvního azylu

Nedostatek ochrany v zemi prvního azylu může být způsoben tím, že:

- V některých případech země prvního azylu nenabízí přiznání statusu uprchlíků, například proto, že zde není ratifikována Ženevská úmluva z roku 1951. To může znamenat, že uprchlíci nejsou posláni zpátky do své domovské země, ale jsou drženi v žalostných podmínkách a zejména se od nich očekává, že zemi časem opustí.
- Některé země prvního azylu nejsou schopny poskytnout trvalou ochranu, protože k tomu nemají organizačně a finančně dostatečné prostředky: velice často hostí mnoho uprchlíků poměrně chudé země. Vlády těchto zemí často vědí, že nemohou povolit uprchlíkům usídlit se mezi místním obyvatelstvem natrvalo, protože by to byl další nápor na již tak slabou infrastrukturu.

Uprchlíci tak jsou v bezvýhodném postavení bez reálné možnosti, že se jejich situace bude dále vyvíjet příznivě a bez šance vrátit se domů. V těchto případech se stává přesídlení důležitým. Pro miliony světových uprchlíků neexistuje východisko z této zoufalé situace. Někteří z nich žijí v zemi prvního azylu již více než desetiletí. Pro takové uprchlíky je přesídlení jedinou možností skutečně si znovu vybudovat svůj život.

² V překladech nových dokumentů EU týkajících se přesídlování je používán termín *znovuusídlování*. Například ve „Sdělení komise radě a evropskému parlamentu o vytvoření společného programu EU pro znovuusídlování“. [online] Dostupné na adrese <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0447:FIN:CS:PDF>

V této brožurě se budeme prozatím držet staršího pojmu přesídlování.

Přesídlování tak nenahrazuje další formy mezinárodní ochrany uprchlíků, ale naopak je vhodně doplňuje. Hostitelské státy rozhodnou s předstihem, komu mohou pomoci, a vybírají si jednotlivce, jejichž ochranu po příjezdu mohou zaručit. Tím je přesídlování nástrojem pro řízený příjezd uprchlíků, jejichž status je určen před cestou, do země. Přesídlování není nástrojem pro řízení migrace obecně, například migrujících pracovníků, ale je konkrétně a výlučně zaměřeno na ochranu uprchlíků.

Cíle přesídlování

Existují tři tradiční a rovnocenné cíle přesídlování: ochrana, poskytnutí trvalého řešení a sdílení zodpovědnosti – solidarita se státy zasaženými uprchlickými toky. Je zřejmé, že přesídlování může přímo pomoci jen omezenému počtu lidí, ve složitých situacích však může vyslat signál do hostitelského státu, že i jiné země jsou ochotny sdílet odpovědnost za uprchlíky. Tento program tak může částečně pomoci i těm, kteří nutně potřebují ochranu a zůstávají v regionu. Díky přesídlení ostatních uprchlíků je totiž pravděpodobnější, že osobám, jež zůstanou, bude nabídnuta místní integrace. Přesídlovací operace proto mohou pomoci jak přesídleným uprchlíkům, tak těm, kteří zůstanou v regionu. Na druhou stranu nadále existuje riziko nátlaku země prvního azylu na uprchlíky ve snaze přimět třetí země k jejich dalšímu přesídlení.

Shrnutí

Přesídlování je doplňkovým systémem ochrany uprchlíků vedle udělování mezinárodní ochrany spontánně přicházejícím uprchlíkům. Je nástrojem využíváný výhradně v situacích, kdy nepřipadá v úvahu jiný způsob trvalého řešení, tedy když se příslušníci uprchlické populace z objektivních důvodů nemohou vrátit do země původu a zároveň vzhledem ke svému profilu nemohou získat dostatečnou ochranu nebo být integrováni v zemi svého aktuálního pobytu (nejčastěji v zemi prvního azylu/útočiště).³

³ V této části bylo použito materiálu organizace *The Churches' Commission for Migrants in Europe* [online] Dostupného na adrese http://ccme.ceurope.org/fileadmin/filer/ccme/70_DOWNLOADS/95_ARCHIVE/2008/2008-01-01_Resettlement_Factsheet_EN.pdf

3. Mechanismus přesídlování

3.1 Mezinárodní kontext⁴

Pro lepší představu o velikosti uprchlické komunity je třeba nahlédnout do statistik. Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (dále jen „UNHCR“) ke konci roku 2008 eviduje 42 mil. nedobrovolně vystěhovaných osob, z toho 15,2 mil. uznávaných uprchlíků, 827 tis. žadatelů o mezinárodní ochranu (nevyřízených žádostí) a 26 mil. vnitřně přesídlených osob.⁵ Pod správou UNHCR bylo ke konci roku 2008 10,5 mil. uprchlíků, z toho téměř polovina z Afghánistanu (2,8 mil.) a Iráku (2 mil.), další velkou skupinou pod správou UNRWA⁶ jsou uprchlíci z Palestiny (4,7 mil. osob).

UNHCR v roce 2008 předala 121 tis. žádostí o přesídlení jednotlivým státům. Nejvíce žadatelů o přesídlení dle státní příslušnosti bylo z Iráku (33 512), Barmy (30 888) a Bhútánu (23 516). Z těchto žádostí bylo 65 859 v průběhu roku 2008 realizováno a přijato 24 státy, mezi nimi např. USA, Austrálie, Kanada, Švédsko a Finsko. (v předchozím roce to bylo 49 868 osob). Nejvíce přesídlených uprchlíků s asistencí UNHCR odcestovalo z Thajska (16 807), Nepálu (8 165), Sýrie (7 153), Jordánska (6 704) a Malajsie (5 865). (tj. ze zemí prvního azylu, kde tito uprchlíci hledali ochranu). Pro srovnání v roce 2008 získalo celosvětově mezinárodní ochranu přibližně 211 000 žadatelů, z toho azyl 148 200 a doplňkovou ochranu 62 700 osob.⁷

Podíváme-li se na možnosti, jaké má pronásledovaná osoba⁸ dostat se do některé ze zemí EU a požádat zde o mezinárodní ochranu, pak se zdá, že tyto šance nejsou příliš velké. Většina uprchlíků zůstává v regionu země původu a utíká do sousedních zemí. Podle statistik a odhadů UNHCR zůstává v okolí regionů, které produkují nejvíce uprchlíků, 75–91 % osob hledajících útočiště a pouze malá část uprchlíků se dostává mimo tuto oblast.⁹ Ke konci roku 2008

33 512
Irak

30 888
Barma

23 516
Bhútán

⁴ JURÁNEK, Jan – STUDENÝ, Libor: Společný Evropský azylový systém (SEAS) a omezení osobní svobody nebo omezení svobody přístupu k azylové proceduře. Česká praxe z pohledu praxe nevládní organizace. in Společný evropský azylový systém: zásady do osobní svobody. Sborník z vědeckého semináře uskutečněného dne 12. června 2009 v Kanceláři veřejného ochránce práv. [online] Dostupné na http://www.soze.cz/wp/wp-content/storage/clanek-spolecny-evropsky-azylovny-system_%20zasahy-do-osobni-svobody.pdf. 21. 10. 2009. s. 1–4.

⁵ Vnitřně přesídlené osoby hledající ochranu ze stejných důvodů jako uprchlíci, ale zůstávají na území svého státu. Viz. slovníček základních pojmů

⁶ Úřad OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě. Činnost UNRWA je řízena z hlavních základů v Gaze a jordánském Ammánu. Generální komisař UNRWA podléhá přímo Valnému shromáždění.

⁷ UNHCR Projected Global Resettlement Needs 2010 [online], dostupné na www.unhcr.org

⁸ Osoba pronásledovaná ve smyslu kritérií Úmluvy OSN o právním postavení uprchlíků z roku 1951 (Ženevská úmluva). Viz. slovníček základních pojmů

⁹ 2008 Global trends: Refugees, Asylum-seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons [online] dostupné na adrese <http://www.unhcr.org/4a375c426.html>

Vedle této skutečnosti dále existují vazby, kde určité národnosti mají tendenci se seskupovat v omezeném počtu zemí. Například 9 z 10 žadatelů ze Zimbabwe požádalo o mezinárodní ochranu v Jihoafrické republice. V loňském roce osoby ze Zimbabwe žádaly o mezinárodní ochranu nejvíce ze všech národností (118 500), následovaných Eritreji (62 700), Somálskem (51 900), Irákem (43 900) a Demokratickou republikou Kongo (32 700). Podobně 2/3 nových žádostí z Eritreje bylo podáno v Súdánu (32 800) a Etiopii (8 700), zatímco polovina somálských žádostí byla podána v Etiopii (14 700) a Jihoafrické republice (8 500). Ačkoliv osoby z Demokratické republiky Kongo žádaly o mezinárodní ochranu v 80 zemích světa, v 80 % případů to bylo v Jihoafrické republice (10 000) a Ugandě (8 300)

přijaly rozvojové země 8,4 mil. uprchlíků, tj. přibližně 80 % uprchlické populace pod ochranou a asistencí UNHCR. Evropa přijala ke stejnému datu kolem 15 % uprchlíků. V EU žije v současné době přes 1,6 mil. uznávaných uprchlíků, tj. osob s některou z forem mezinárodní ochrany.¹⁰ Přesto v roce 2008 požádalo o mezinárodní ochranu v zemích EU 238 114 osob, z toho v nových zemích EU-12 to bylo 21 798. Přitom ještě v roce 2002 žádalo v EU-27 více než 400 tis osob a počátkem 90. let se zde počty žadatelů pohybovaly kolem 700 tis osob ročně.¹¹ Tady však nepochybně sehrála svoji roli nestabilita na Balkáně. Tato vysoká čísla žadatelů o mezinárodní ochranu z nedávné minulosti však poukazují na potenciál jednotlivých zemí EU přijímat vyšší počty uprchlíků. Přes tento výrazný pokles zůstává Evropská unie v roce 2008 a Evropa jako celek s 333 tis. žádostmi nejoblíbenější destinací žadatelů o mezinárodní ochranu, následuje Afrika s 320 200 žádostmi, Amerika s 109 300 (z toho USA 49 600, Kanada 34 800 žádostí), Asie s 68 700 a Oceánie se 7700 žadateli.¹² Celosvětově v roce 2008 požádalo o mezinárodní ochranu 839 tis. osob.¹³

3.2 Jaké jsou jednotlivé kroky v přesídlování

Stanovení, kdo potřebuje ochranu

Prvním krokem při přesídlování uprchlíků je stanovení, zda tito uprchlíci skutečně potřebují přesídlení, zda existuje „potřeba ochrany“. Především to znamená, že potenciální přesídlenci musejí být uprchlíky podle mandátu UNHCR a současně nejsou adekvátně chráněni ve svém postavení. Obecně je to UNHCR, jež určuje, zda někteří uprchlíci nebo skupiny uprchlíků mají potřebu ochrany a zda by byli nejlépe ochráněni po přesídlení: UNHCR sestaví roční přehled potřebných k přesídlení nebo, obzvláště v akutních případech, vyzve k pohotovostní operaci. Často jde o celé skupiny uprchlíků potřebujících přesídlení. Výzvy na přesídlování jsou postoupeny členským státům OSN.

Výběr: na základě spisu nebo pohovoru

Země, jež přijímají uprchlíky k přesídlení, provádějí výběr samy, přičemž pracují se dvěma metodami výběru uprchlíků: jedna je založena na zkoumání spisu a druhá na pohovoru. Ovšem často se využije kombinace obou. V prvotním doporučení hrají čím dál tím větší roli nevládní organizace a místní partneři.

Výběr na základě spisu znamená, že rozhodnutí o přesídlení se přijme pouze na základě spisů, které shromáždilo UNHCR, když identifikovalo uprchlíka jako potřebného pro přesídlení. Tyto spisy obsahují registrační formulář UNHCR a veškeré další dokumenty dokládající skutečnosti uvedené v žádosti a potřebu přesídlení. Výběr na základě spisu může být rychlý, je časově a finančně relativně nenáročný, protože není potřeba cestovat z budoucí hostující země, aby se výběr provedl. Posuzování žádostí pouze na základě spisu se využívá zejména v mimořádných a naléhavých případech, kdy je bezprostředně ohrožen život uprchlíka, a proto je nezbytné jeho urychlené přesídlení. Argumentem pro výběrové mise je, že zajistí, aby byla národní přesídlovací politika aplikována správně. Země, do nichž

¹⁰ Největším hostitelem uznávaných uprchlíků je Pákistán s 1,8 mil. osob, následuje Sýrie s 1,1 mil. osob a Irán s 980 tis. osob. In: UNHCR Statistical Yearbook 2007. Chapter IV – Asylum and Refugee Status Determination. [online] dostupné na <http://www.unhcr.org/4981c37c2.html>

¹¹ Euractiv. V EU žádá o azyl rekordně málo lidí. [online] dostupné na <http://www.euractiv.cz/socialni-politika/clanek/v-eu-d-o-azyl-rekordni-mlo-lid>

¹² Tato čísla zahrnují žadatele neúspěšné v 1. instanci, kteří následně podali odvolání.

¹³ 2008 Global trends: Refugees, Asylum-seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons s. 14 viz výše, pozn. 9.

se žadatelé přesídlují, často argumentují, že jedině výběrové mise mohou identifikovat potřeby k přesídlení a potřeby integrace po přesídlení. Také se argumentuje tím, že pracovníci, podílející se na výběru, si rozšíří znalosti o situaci v regionu země původu, což je pro přiměřená rozhodnutí o přesídlení nezbytné.

Další možností je to, že přesídlující země vysílají výběrové mise do oblastí, kde žijí uprchlíci v těžké situaci, nebo že mají v těchto oblastech svůj personál. Často jsou uprchlíci pozváni na pohovor na základě spisu UNHCR. Někdy doporučí uprchlíky nevládní organizace nebo místní partneři nebo sami uprchlíci mohou přijít a požádat o přesídlení, například když se dozvědí o tom, že do jejich uprchlického tábora přijela výběrová mise. V každém případě, individuální pohovory umožňují uprchlíkům předložit svůj případ k přesídlení a přesídlujícím zemím vybrat si případy na základě uvážení jejich zástupců.

Školení před odjezdem a transfer

Jakmile je uprchlík vybrán, jeho transfer zajišťuje budoucí hostitelská země, často ve spolupráci s UNHCR. Většina přesídlujících zemí k organizaci transferu využívá Mezinárodní organizaci pro migraci (IOM). Doba mezi výběrem uprchlíka (skupiny uprchlíků) a jejich odjezdem může být dlouhá – několik týdnů až několik měsíců. Proto je důležité produktivně využít dobu do jejich odjezdu a připravit uprchlíky různými způsoby na nový život. Často se k tomu využívá školení „před odjezdem“, jež může obsahovat obecnou kulturní orientaci v hostitelské zemi anebo základní jazykový kurz.

Integrace začíná od začátku

Po příjezdu do hostitelské země začíná pro přesídlence budování nového života v nové zemi. Čeká je řada dlouhodobých a komplexních výzev – získání práce, trvalé bydlení, noví přátelé a komunita. Proto je důležité je již to, koho tito uprchlíci potkají po příjezdu, například pokud mají podporu nevládní organizace nebo pokud je mohou přivítat uprchlíci ze stejné komunity.

Ve většině zemí hrají v tomto úkolu svoji roli již zmiňované nevládní organizace, ale nejdůležitější je každodenní kontakt s majoritní společností (sousedské vztahy, zaměstnání, škola atd.) Asistence, již poskytnou nevládní organizace, církve a další – buď jako dobrovolníci nebo jako poskytovatelé služeb – bude často spočívat v poskytnutí sociálních služeb, ale sociální interakce s hostitelskou společností v běžných životních situacích je nezastupitelná. Učitelé českého jazyka, pracovníci Správy uprchlických zařízení, kolegové v práci, učitelé ve škole a spolužáci, sousedé a další lidé v obci slouží jako průvodci v první fázi po příjezdu. Vedle přivítání uprchlíků tyto skupiny osob majoritní společnosti mají často osobnější vztah ke konkrétním uprchlíkům nebo uprchlickým rodinám, spřátelí se s nimi a stanou se jejich rádci do začátku nového života.

Shrnutí

Na statistikách počtu uprchlíků lze vidět jistou naléhavost, s níž je třeba přistupovat k řešení jejich situace. Na této pomoci by měly v rámci svých možností participovat všechny světové regiony. Poskytování mezinárodní ochrany spontánně přicházejícím uprchlíků je pouze jedním ze způsobů jejich ochrany. Je řešením nákladným a složitým, které musí v proceduře o udělení o mezinárodní ochranu rozlišovat ekonomické migranty od skutečných uprchlíků. V systému ochrany uprchlíků však má nezastupitelné místo.

Podle UNHCR požadavky na přesídlení jsou však mnohonásobně vyšší než nabídka jednotlivých států pro přijímání těchto uprchlíků. Jenom pro příští rok 2010 je připraveno na přesídlení 203 000 osob. Přitom počty přesídlených osob do EU jsou v protikladu s počty přijímaných osob v ostatních hospodářsky vyspělých zemích, jako USA, Kanada a Austrálie.¹⁴

Účinnou formou ochrany uprchlíků se proto jeví přesídlování, které je kombinací používaných způsobů ochrany a připadá v úvahu v případech, že uprchlíci nemožou nalézt adekvátní ochranu v zemi, kde hledali útočiště. U přesídlování odpadá azylové řízení v cílové zemi, protože tato procedura je realizována již v zemi prvního azylu za asistence UNHCR. Metoda přesídlování je rovněž prevencí různých forem obchodování s lidmi a převaděčství.

Přesídlené osoby jsou doporučeny k přesídlení UNHCR a byly přijímací zemí vybrány, tyto osoby s přesídlením a integrací v přijímací zemi souhlasí a následně po příjezdu jim přijímací země udělí mezinárodní ochranu formou azylu.

¹⁴ Questions and Answers on the establishment of a Joint EU Resettlement Programme [online] dostupné na <http://europa.eu/rapid/pressReleaseAction.do?reference=MEMO/09/370&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

4. EU a přesídlování

Dějiny evropského přesídlování uprchlíků

Přesídlování uprchlíků z a do Evropy bylo částečně reakcí na krizi vyvolanou uprchlíky v Evropě a celosvětově v desetiletích po druhé světové válce. Značné množství osob z miliónů uprchlíků vnitřně přesídlených kvůli světové válce, bylo přesídleno do Ameriky i do západní Evropy.

Uprchlíci utíkající z Maďarska v r. 1956 a z Československa v r. 1968 kvůli sovětské invazi byli přesídleni do různých zemí, například do Rakouska, kde našli počáteční ochranu. V sedmdesátých letech mnoho evropských zemí přijímalo uprchlíky, utíkající před diktátorskými režimy ve světě, například z Ugandy během vlády Idiho Amina nebo z Chile po vojenském puči v r. 1973. Poslední významná operace přesídlení do Evropy se konala koncem 70. let a začátkem 80. let, kdy evropské země přijaly několik desítek tisíc „boat people“ prchajících z Vietnamu. Některé země také nabídky přesídlení uprchlíkům z války v bývalé Jugoslávii, i když většina zemí v Evropě jim nabídla jen dočasnou ochranu.

4.1 Haagský program a Zelená kniha¹⁵

Přesídlování je v rámci Evropské unie (dále jen „EU“) dlouhodobě velmi aktivně diskutováno na mnoha fórech věnovaných migraci, rozvoji a vztahům se třetími zeměmi. Společný přístup k problematice přesídlování je rozpracován v Haagském programu v kapitole věnované zahraničnímu rozměru azylu a migrace, a to v souvislosti s výzvou k vytvoření tzv. Regionálních programů ochrany v úzké spolupráci s UNHCR. Tyto programy by měly obsahovat škálu příslušných nástrojů, zaměřených zejména na budování kapacit a na společný přesídlovací program pro členské státy, které se takového programu chtějí zúčastnit.

Po nahlédnutí do statistik UNHCR v předchozí kapitole je třeba říci, že zajisté není reálné, aby EU a bohatší země obecně absorbovaly všechny pronásledované, o to více je třeba řešit a přispívat k řešení situace přímo v regionech generujících uprchlíky a sousedních oblastech, kde přebývají. Proto se jeví jako slibné plány nastíněné Evropskou komisí (dále jen „Komise“) v tzv. Zelené knize o budoucnosti společného evropského azylového systému. V plánu politik je zmíněna oblast vnější solidarity zaměřující se na vnější rozměr azylové problematiky. EU by tak měla sdílet odpovědnost za řízení situace uprchlíků spolu se třetími zeměmi a zeměmi prvního azylu, které přijímají mnohem vyšší procento uprchlíků než Evropa.¹⁶

¹⁵ JURÁNEK, Jan – STUDENÝ Libor: *Společný Evropský azylový systém (SEAS) a omezení osobní svobody nebo omezení svobody přístupu k azylové proceduře*, op. cit.

¹⁶ GREEN PAPER on the future Common European Asylum System. [online] dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0301:FIN:CS:HTML>

Společný evropský azylový systém. [online] dostupné na <http://www.mvcr.cz/clanek/spolecny-evropsky-azylovy-system.aspx>
Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů - Plán politiky pro azyl - Integrovaný přístup k ochraně v celé EU. [online] dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52008DC0360:CS:HTML>

Komise bude kromě toho nadále začleňovat vytváření kapacit pro azyl do rozvojové spolupráce se třetími zeměmi, přičemž bude klást důraz na dlouhodobý, komplexní přístup. Azylová problematika by neměla být pojmána jako řešení krize, ale jako součást rozvojové agendy v oblasti veřejné správy, migrace a ochrany lidských práv.

Komise se navíc domnívá, že pro zajištění účinnosti závazku solidarity vůči třetím zemím by se EU měla zaměřit na tři různé, avšak propojené typy opatření na podporu ochrany uprchlíků, konkrétně a) regionální programy ochrany, b) přesídlení a c) usnadňování řízeného a řádného vstupu osob, které potřebují ochranu, na území EU. K poslednímu uvedenému typu opatření nutno podotknout, že s rozvojem komplexních a propracovanějších systémů hraničních kontrol se do pozornosti stále více dostává otázka vstupu žadatelů o azyl na území EU. Cesta do bezpečné EU dnes často probíhá neregulovaným vstupem na území – převaděči osob přitom hrají při tomto vstupu důležitou roli. Je proto nezbytné, aby se EU zaměřila na to, aby se ulehčil řízený a řádný vstup osob, které oprávněně žádají o azyl, na území členských států, s cílem poskytnout legální a bezpečný přístup k ochraně a zabraňovat převádění lidí a obchodu s nimi. Za tímto účelem Komise vyhodnotí možnosti a mechanismy, které by umožnily rozpoznat osoby, které ochranu potřebují, a jiné kategorie migrantů ještě předtím, než dorazí na hranici svého potenciálního hostitelského státu, jako je například chráněný vstup na území a pružnější používání vízového režimu, při zohlednění otázek ochrany.

Komise kromě toho zahájila v roce 2009 práce na studii, spolu s UNHCR, o výhodách, vhodnosti a proveditelnosti společného zpracování žádostí o azyl mimo území EU. Závěry této studie budou informovat o budoucích možných diskusích a vývoji politik na úrovni EU s cílem zlepšit přístup na území EU spolu se společným evropským azylovým systémem a v souladu s příslušnými mezinárodními normami.¹⁷

4.2 Aktuální vývoj v EU¹⁸

Aktuálním dokumentem v oblasti přesídlování v EU je sdělení Evropské komise z 2. října 2009 navrhuující zřízení společného programu přesídlování, z něhož jsou dále v textu vybrány nejdůležitější informace.¹⁹ Tento návrh podléhá schválení Radou a Evropským parlamentem.

V současné době je přesídlování jednotlivými státy EU realizováno bez vzájemných konzultací a spolupráce. Nový návrh Evropské komise volá po užší politické a praktické spolupráci mezi státy na dobrovolné bázi, která by vedla ke zvýšení účelnosti a efektivnosti přesídlovacích aktivit spolu s humanitárními a strategickými dopady přesídlování. Formulování přesídlovacích priorit EU koordinovanějším způsobem povede k posílení těchto dopadů. Cílem je rovněž snaha prosazovat participaci na přesídlování mezi dalšími členskými státy, které jej zatím nevyužívají. Společný program přesídlování tak učiní spolupráci s nově zapojenými státy snadnější a efektivnější. Tyto státy budou moci současně využívat získané zkušenosti a know-how zemí, které se přesídlováním dlouhodobě zabývají a rovněž se podílet na rozhodovacích procesech.

¹⁷ Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů - Plán politiky pro azyl - Integrovaný přístup k ochraně v celé EU. viz výše, pozn. 16.

¹⁸ Questions and Answers on the establishment of a Joint EU Resettlement Programme. Viz poznámka č.14

¹⁹ Communication from the commission to the european parliament and the council on the establishment of a joint eu resettlement programme [online] dostupné na <http://soderkoping.org.ua/files/pages/25576/1.pdf>
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0447:FIN:CS:PDF>

Dalším principem společného programu přesídlování je dobrovolnost a samy státy se tedy mohou rozhodnout, zda na něm budou participovat a v jaké míře, kolik přijmou uprchlíků v rámci přesídlení a z kterých zemí. Program naopak napomůže činit více informovaná a účinná rozhodnutí.

Pro implementaci společného programu přesídlování by měly být zřízeny dvě instituce, které napomohou jeho fungování v praxi.

Komise navrhuje vytvořit odbornou skupinu pro otázky přesídlování (dosud funguje pouze ad hoc), která bude tvořena zástupci členských států, mezinárodních organizací (UNHCR, Mezinárodní organizace pro migraci – IOM) a nevládních organizací. Tato odborná skupina bude na základě stanovení přesídlovacích potřeb UNHCR pro příslušný rok připravovat přesídlovací priority pro EU. Priority budou zahrnovat geografické oblasti, státní příslušnost a demografické kategorie přesídlovaných osob.

Druhým navrhovaným institucionálním prvkem společného programu v přesídlování bude zřízení Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu (European Asylum Support Office), který by měl začít fungovat od příštího roku. Úřad bude zajišťovat podporu společným aktivitám realizovanými členskými státy, které se zapojí do přesídlovacích aktivit jako například zajištění výběru uprchlíků v rámci misí zjišťujících fakta v zemích 1. azylu, předodjezdové programy, zdravotní prohlídky, zajištění cestovních dokumentů a víz. Na těchto aktivitách budou spolupracovat jak vládní tak nevládní subjekty. Rozvoj praktické spolupráce v této oblasti by měl snížit finanční náklady na přesídlování a současně zvyšovat jeho účelnost. Spolupráce v oblasti přijímání a integrace přesídlených osob bude mít pravděpodobně podobu výměny informací a hledání „osvědčených postupů“ s cílem zvýšit kvalitu přijímacích a integračních systémů, které se v jednotlivých členských státech velmi liší. Poučit se je možné i ze zkušeností nabytých při vykonávání široké škály činností za účasti různých stran.

Nezbytným předpokladem fungování programu je jeho finanční zabezpečení a podpora. V současné době již Evropský uprchlický fond nabízí různé formy finanční asistence členským státům podílejícím se na přesídlování. Jsou tak podporovány aktivity jako výběr uprchlíků, přijímání a integrace přesídlených osob. Nezávisle na stávajícím programu Evropského uprchlického fondu je navrhována podpora 4 000 Euro pro členský stát za každou efektivně přesídlenou osobu do EU na základě ročních priorit stanovených odbornou skupinou pro otázky přesídlování.²⁰

²⁰ Návrh Evropskému parlamentu a Radě novelizující Rozhodnutí č. 573/2007/EC o zřízení Evropského uprchlického fondu pro období 2008–2013 jako součást obecného programu „Solidaritu a řízení migračních toků“ [online] dostupné na <http://soderkoping.org.ua/files/pages/25576/2.pdf>

Shrnutí:

Evropská komise informovala v říjnu 2009 o návrhu na zřízení Společného programu přesídlování, který by přinesl koordinovaný přístup k přesídlování na bázi dobrovolnosti. Program dále navrhuje ustavení odborné skupiny pro otázky přesídlování a Evropského podpůrného úřadu pro otázky azylu spolu s návrhem finančního zabezpečení programu.

Proč by měla EU přijmout víc uprchlíků přesídlováním?

1. Přesídlování může nabídnout ochranu těm, kteří jí nejvíc potřebují: nejzranitelnějším a těm, kteří jsou v postavení uprchlíků dlouhodobě.
2. Přesídlování je pro EU způsobem, jak ukázat solidaritu, sdílení odpovědnosti za uprchlíky a v poskytování trvalého řešení světovým uprchlíkům.
3. Přesídlování poskytuje uprchlíkům přístup do EU.
4. Přesídlování nabízí příležitost vyvinout dobrý, koordinovaný a kvalitní program na přijetí uprchlíků a připravit integrační programy pro uprchlíky.
5. Přesídlování je důležitým prostředkem k tomu, aby veřejnost porozuměla uprchlíkům, jejich nepříjemné situaci a osudu, před nímž prchají.

5. Aktivita ČR v oblasti přesídlování

Obecný rámec²¹

Česká republika (s výjimkou svých mezinárodních letišť) má v rámci Evropské unie specifické postavení státu bez vnějších hranic. Z hlediska principů fungování dublínského systému, jenž upravuje mechanismus, kterým je určován stát odpovědný za posouzení žádosti o mezinárodní ochranu podané na území členských států Evropských společenství státním příslušníkem třetího státu, je tedy ve značné výhodě ve srovnání se zeměmi ležícími na její vnější hranici. Tato skutečnost se nutně projevila také v počtu žádostí o udělení mezinárodní ochrany. Po vstupu České republiky do Evropské unie a aplikace ustanovení dublínského systému v azylovém řízení významně poklesl počet žadatelů o mezinárodní ochranu a tento trend nadále pokračoval i v následujícím období.²² Výrazný pokles počtu žadatelů o udělení mezinárodní ochrany je možné pozorovat také na celoevropské úrovni.

Ačkoliv počet udělené mezinárodní ochrany formou azylu a její poměr na celkovém počtu podaných žádostí v posledních několika letech v meziročním srovnání stoupá, počet osob, jimž byla na území České republiky udělena některá z forem mezinárodní ochrany, se nadále pohybuje v relativně nízkých číslech. V letech 2006–2008 byla udělena 360 osobám doplňková ochrana a 616 osobám azyl.²³ Česká republika má proto vzhledem ke své společenské a ekonomické situaci potenciál pro poskytování ochrany i jiným kategoriím osob, než jsou spontánně přicházející uprchlíci.

Česká republika disponuje velmi dobře rozvinutou azylovou infrastrukturou zahrnující přijímací, pobytová a integrační azylová střediska stejně jako vyškolený personál, který poskytuje žadatelům o udělení mezinárodní ochrany, azylantům a osobám požívajícím doplňkové ochrany základní služby. Široká je rovněž paleta nevládních organizací zaměřených na právní pomoc a sociální práci s uprchlíky. Česká republika má také dlouholetou zkušenost s integračními programy pro azylanty a cizince. Z výše uvedených důvodů je možné identifikovat v rámci stávající azylové infrastruktury a lidských i finančních zdrojů potenciál pro další zapojení České republiky do oblasti řešení globálních uprchlických problémů a pomoci uprchlíkům v rámci společného sdílení břemene v uprchlické oblasti po boku ostatních vyspělých zemí. V Evropě je v současné době 10 zemí, které organizují programy úplného přesídlení. ČR je první novou členskou zemí EU, která zahájila přesídlovací programy.

²¹ Tato obecná část je zpracována na základě Konceptu národního přesídlovacího programu a přesídlení skupiny barmských uprchlíků z Malajsie v rámci pilotního přesídlovacího programu [online] dostupné na

<http://www.unhcr.cz/dokumenty/koncepce-narodniho-presidlovaciho-programu.pdf>

Tato koncepce obsahuje podrobnější informace o mechanismu přesídlování a Národním přesídlovacím programu. Jsou zde například popsána kritéria pro přesídlování, status přesídlených osob, výběrová procedura, transfer a přijetí na území, popříjezdová fáze a instituce podílející se na přesídlování.

²² Přistoupení ČR k Úmluvě o určení státu odpovědného za posouzení žádosti o azyl podané v jednom z členských států Evropských společenství (tzv. Dublin I) a aplikace nařízení Rady č. 343/2003 ze dne 18. 2. 2003 stanovující kritéria a mechanismy pro určení státu odpovědného za přezkoumání žádosti o azyl podané v jednom z členských států (tzv. Dublin II). Viz slovníček základních pojmů.

²³ Srov. <http://www.mvcr.cz/clanek/statisticke-zpravy-omezinarodniochranezarok2008.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

5.1 Realizace pilotního programu přesídlení barmských uprchlíků z Malajsie

Pro Českou republiku není přesídlovací akce barmských uprchlíků první zkušeností. V oblasti přesídlování může Česká republika navázat na několik úspěšných projektů podobného druhu realizovaných v uplynulých letech. Jedná se například o několikaletý projekt přesídlování krajanů, tedy cizinců s prokázaným českým původem žijících v zahraničí, ze zemí bývalého Sovětského svazu (v tomto případě však přesídlování nebyli uprchlíci a tedy nešlo o klasické přesídlování) a o projekty přesídlení skupiny uzbekých uprchlíků v prosinci 2005 a skupiny kubánských uprchlíků v březnu 2007. Mimoto mohla Česká republika čerpat ze svých dlouhodobých zkušeností s humanitárními projekty zaměřenými na pomoc uprchlíkům organizovanou na území České republiky, jako byl instrument dočasného útočiště během války v bývalé Jugoslávii či program humanitárních evakuací zdravotně postižených obyvatel (Medevac).

Česká republika v roce 2008 a 2009 v rámci svých humanitárních aktivit přesídli celkem 39, resp. 40 barmských uprchlíků z Malajsie.²⁴ Připojili jsme se tak k zemím, jako jsou například USA, Kanada, Dánsko, Norsko či Holandsko, které provádějí přesídlovací aktivity na základě svých ročních přesídlovacích programů. Celá skupina byla vybrána na přelomu července 2008 na základě žádosti UNHCR a následně výběrové mise Ministerstva vnitra v Malajsii, která patří dlouhodobě k klíčovým zemím barmských uprchlíků a kde jich v současné době přebývá tisíce. Postavení barmských uprchlíků v této zemi je však velice problematické, neboť Malajsie není signatářem Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951, a nezajišťuje tak uprchlíkům přístup k základním lidským, sociálním, kulturním a ekonomickým právům.

Skupina barmských uprchlíků (celkem 9 rodin) byla pro realizaci pilotního přesídlovacího programu vybrána po pečlivém zvážení všech stávajících možností a při rozhodování byla zohledněna řada okolností, jako je např. problematická humanitární situace v zemi zhoršená po přírodní katastrofě v roce 2008. V úvahu byla vzata také dlouhodobá a aktivní angažovanost České republiky vůči současné politické situaci v Barmě.

Ohledně příletu byla barmským uprchlíkům udělena mezinárodní ochrana formou azylu a byli přepraveni do integračního azylového střediska.

Zde se více než půl roku v rámci Státního integračního programu učili českému jazyku a absolvovali integrační programy, které byly přípravou na budoucí život v ČR. Poté byly první rodiny přemístěny v polovině roku 2009 do integračních bytů v obcích Bzenec, Bohdalice – Pavlovice, Černá Hora, Oseček a Zlín, kde jim bylo díky pomoci místní samosprávy zajištěno i zaměstnání. V listopadu 2009 probíhalo přemístění zbývajících rodin do dalších bytů v Hluku, Židlochovicích, Novém Městě na Moravě a Vsetíně.

Integrace přesídlených osob v rámci Státního integračního programu²⁵

Státní integrační program (dále jen „SIP“) je zaměřený na pomoc osobám požívajícím doplňkové ochrany a azylantům včetně přesídlených osob při zajištění jejich začlenění do společnosti. Tohoto cíle je dosahováno vytvořením předpokladů pro získání znalostí českého jazyka a v případě azylantů také zajištění bydlení. Přidělení integračního

²⁴ 1 dítě se narodilo po příjezdu do České republiky

bytu a schopnost domluvit se v českém jazyce je základem pro úspěšné zapojení se do společnosti, nalezení zaměstnání a plnou seberealizaci.

SIP v oblasti zajištění bydlení realizují na základě usnesení vlády krajské úřady formou jednorázové nabídky bydlení azylantovi z prostředků státu. V rámci tří variant mají azylanti možnost získat s příspěvím státu nájemní byt formou nájmu bytu v majetku obce. SIP v oblasti získání znalostí českého jazyka realizuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy formou bezplatného jazykového kurzu a do konce roku 2009 bylo zajištěním výuky pověřeno SOZE. V rámci kurzů českého jazyka jsou dále organizovány kurzy integračních a sociokulturních realit, které přibližují přesídleným osobám způsob života v České republice a usnadňují orientaci v novém prostředí.

Výuka českého jazyka je od 1. 7. 2007 po zavedení nové koncepce a metodiky úvodních kurzů pro azylanty realizována formou skupinového kurzu v rozsahu 600 vyučovacích hodin a formou individuálního kurzu v rozsahu 400 vyučovacích hodin. Kurzy jsou klientům poskytovány v místě jejich pobytu a jsou bezplatné. Azylanté a osoby požívající doplňkovou ochranu by měli být schopni po absolvování výuky dosáhnout komunikační úrovně, která odpovídá popisu referenční úrovně B1 dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky a popisu jednotlivých úrovní pro češtinu.²⁶ Dosažená úroveň znalostí je ověřována standardizovanou závěrečnou zkouškou a úspěšný absolvent obdrží osvědčení o dosažené úrovni.

Další asistence

Přesídleným osobám je poskytnuta odpovídající asistence při zapojování na trh práce a do vzdělávacího systému České republiky, jejímž cílem je motivovat přesídlené osoby k vlastní aktivitě v oblasti dalšího vzdělávání, rekvalifikací a hledání zaměstnání a tím i eliminace přílišného zatížení sociálního systému. Tato asistence zahrnuje pomoc při výběru vhodných vzdělávacích institucí pro děti, které ukončí základní povinnou školní docházku. Dále se jedná o pomoc při hledání zaměstnání, včetně případných rekvalifikačních kurzů či doučování, která umožní přesídleným zapojit se na trh práce a vést tak samostatný a plnohodnotný život.

5.2 Přesídlení uprchlíků: příběh, jenž se skrývá za politikou

I když je politika přesídlování důležitá, její skutečný přínos můžeme nejlépe spatřit, když se podíváme na příběhy stojící za ní a za statistikami.

Příjezd do nové domovské země ...

Dne 30. října 2008 přistálo na Ruzyňském letišti letadlo s první skupinou barmských uprchlíků čítající 23 osob a následně 12. února 2009 pak přistálo v Praze letadlo s druhou skupinou barmských uprchlíků z Malajsie čítající 16 osob. Situace barmských uprchlíků v Malajsii zemi prvního azylu je komplikovaná jak plyne i z výpovědi jedné přesídlené rodiny.

²⁵ Zákon o azylu č. 325/1999 Sb. ustanovení § 68 a násl. a Usnesení Vlády České republiky ze dne 14. května 2008 č. 543 o zabezpečení integrace azylantů a osob požívajících doplňkové ochrany v roce 2008 a v letech následujících.

²⁶ Společný evropský referenční rámec pro jazyky, viz. slovníček základních pojmů [online] dostupné na <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>

Z rozhovoru s jednou z přesídlených rodin

Odkud jste?

Pocházíme ze severozápadu Barmy, zde žije národnost „Čjin“. Naše území hraničí s Bangladéš a Indií.

Co Vás přimělo opustit zemi a kde jste pobývali předtím, než jste přijeli do České republiky?

Národnost Čjin patří v Barmě mezi menšiny. Lidé z menšin jsou potlačováni. Rekrutují se z nich tzv. partyzáni, kteří se utlačovatelům brání, chudí těmto partyzánům pomáhají, tím pádem jsou barmským bojovníkům ještě větším trnem v oku, a proto se k nim chovají potupně. Například barmští vojáci vtrhnou do rodiny a seberou vám všechno jídlo, vše, co si vypěstujeme na svých políčkách. Stává se také, že barmští vojáci odvedou z rodin starší děti, které jim pak musí sloužit, dělat jim jakési nosiče. Ti, co otevřeně proti nim mluví, jsou rebelové. Pokud jsou chyceni a uvězněni, málokdy se z vězení vrátí, většinou tak odcházejí na jistou smrt. Toto vše vedlo k tomu, že jsme uprchli.

V roce 2004 byla naší první zastávkou na úteku Malajsie, kde sídlí mezinárodní organizace OSN. Zde jsme zažádali o pomoc a ocitli jsme se v uprchlickém táboře. V Malajsii jsme pobýli čtyři a půl roku. Nevedlo se nám zde zle, ale pracovali jsme zde tzv. „načerno“.

Dělali jsme zde na různých místech a přitom se schovávali, abychom jako nelegální pracovníci nebyli dopadeni, pak bychom byli totiž vráceni na barmské hranice a to by byl konec. Organizací OSN nám bylo nabídnuto odjet do České republiky. Přijali jsme, neboť další nabídka by již nemusela přijít, anebo za hodně dlouho, třeba až za několik let.

Proč jste se rozhodli pro Českou republiku?

Jak bylo již řečeno, nemohli jsme se sami rozhodovat. Existuje deset zemí, kam jsou uprchlíci posíláni. Česká republika nám byla nabídnuta, určena... My jsme neodmítli. Byli jsme šťastni, že můžeme pryč.

Věděli jste před Vaším příjezdem něco o České republice?

Já jsem byl v rodné zemi učitelem na základní škole, takže jsem v rámci této práce věděl, že vaše země je někde ve středu Evropy. Nic víc.

Jaké byly první pocity z nového prostředí, jaká byla vaše očekávání a jaká je realita?

Vzpomínám na první přivítání v Čechách, bylo pěkné. Ve Stráži pod Ralskem nám rodiny pomáhaly. Byl jsem spokojen víc, než jsem očekával. Děkuji.

A co český jazyk a kulturní rozdíly?

Český jazyk je velmi těžký. To skloňování! Ve Stráži jsme se půl roku učili, ale vidím to jako krátký čas. Chtělo by to alespoň rok – dva, abychom se mohli důstojněji začlenit do společnosti. Za půl roku se tak těžký jazyk nelze ani průměrně naučit. Proto mohu nyní pracovat jen na statku a starat se o zvířata, ač mám maturitu a ve své menšině jsem patřil k inteligenci. Ale jsem vděčný za to, že mám alespoň nějakou práci, pracuji hlavně s myšlenkou lepší budoucnosti pro moje děti. Nyní se nám věnuje paní učitelka, dojíždí za námi do rodiny, za to jí jsme vděční. Je to

však jediný čas, kdy mluvím a slyším češtinu. Na statku pracuji sám, s ostatními se během práce nedostanu do kontaktu. Každý máme danou svoji práci V Malajsií jsem také spolupracoval na zavádění elektriky, tam nás bylo více pohromadě, při práci jsme mluvili, radili se, říkali mi, co jak musím dělat...

Naše kultury jsou přirozeně odlišné, ač mám na plno věcí jiný pohled, respektuji místní zvyky a chybí mi blízkost dalších uprchlických rodin. Např. v České Lípě žijí spolu čtyři rodiny v jednom domě, mohou se ve volnu scházet, udržovat společnou kulturu a společně se modlit. My se zde máme velmi dobře, co se týče bydlení a starosti místního úřadů, českých sousedů, chovají se k nám dobře, ale ta samota tady je. Přivítal bych, kdyby poblíž byla umístěna alespoň jedna další rodina, se kterou bychom se mohli stýkat (pozn. při těchto slovech dotazovanému vtryskly slzy do očí).

Setkali jste se v České republice s nějakými problémy, kterým jste museli čelit?

Ne. Naším problémem je, jak jsem už zmínil, ono odtržení od ostatních uprchlických rodin, nemáme s kým promluvit, co se týče společné historie, chybí nám alespoň ta troška národnostní sounáležitosti. Děti mají ve škole kamarády, ale po skončení výuky odjíždí do vesnice, kde žijeme.

Jak probíhá Váš pobyt V ČR a představy o budoucnosti?

Bydlení je velmi hezké. Sousedí v obci nás přijali také velmi dobře. Dochází za námi starosta obce, zda nám něco nechybí. Chodím za pastorem do sousední obce, pokud si potřebuji popovídat, protože znovu opakuji, že mi chybí osobní setkání s přáteli – azylanty z Barmy. Ve Stráži pod Ralskem jsme měli možnost se spolu modlit. Jsme zvyklí se modlit společně. Chodíme sice na bohoslužby do nedaleké obce, ale nerozumíme prozatím česky mluvené modlitbě. Děti ve škole nepřečtou vypsání písmo paní učitelky, takže si mnohdy nestíhají vše zapsat a také nestíhají pochyty všechny souvislosti při mluveném projevu učitelů. Učitelé mluví na ně příliš rychle. To nesou hůře. Nemohou se zapojit a jsou přitom inteligentní. Frustruje je to. Nikdo se jich tam nezeptá, jestli něco nepotřebují dovysvětlit. Jinak jsou na ně ve škole učitelé i děti milí a přátelští.

Jak už jsem uvedl, pracuji na farmě v místě bydliště. To víte, doma jsem byl učitelem, duchovním pomocníkem.

Tady dělám u zvířat na farmě, ale je mi jasné, že musím nejprve zvládnout pořádně jazyk.

Na svoji budoucnost nyní příliš nemyslím. Myslím především na budoucnost svých dětí. Aby se něčím vyučily, vystudovaly. Žena je v domácnosti. Máme šest dětí, takže má práce dost. Nejstarší syn již také pracuje. Jsme vděční za nový klidný domov.

5.3 Koho se přesídlování týká a jak je možné se zapojit²⁷

Uprchlíci

Hlavním adresátem přesídlování jsou uprchlíci, jejichž životy a bezpečnost mají být chráněny. Často uprchli před válkou, pronásledováním a mučením a nemohou najít adekvátní trvalou ochranu. Potřebují šanci znovu si vybudovat život.

²⁷ V této části bylo použito materiálu organizace The Churches' Commission for Migrants in Europe [online] Dostupného na adrese http://ccme.ceceurope.org/fileadmin/user_upload/ccme/70_DOWNLOADS/95_ARCHIVE/2008/2008-01-01_Resettlement_Factsheet_EN.pdf

Co můžete udělat ...

Ve většině debat jsou uprchlíci vnímáni jako břemeno nebo výzva. Proto je důležité poukázat na příběh každého jednotlivce a mít pro uprchlíky pochopení. Nezáleží, zda sem přijeli díky programu přesídlení nebo sami a požádali o mezinárodní ochranu, důležité je nabídnout jim pomocnou ruku. Nový život uprchlíkům můžete pomoci znovu vybudovat, když se stanete jejich přáteli a pomůžete jim překonat počáteční těžkosti.

UNHCR

Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky je agenturou OSN, která se zabývá ochranou uprchlíků. Na základě Ženevské úmluvy z roku 1951 a úkolu vyhledávat pro uprchlíky trvalá řešení je UNHCR organizací prosazující práva uprchlíků.

Co můžete udělat...

UNHCR potřebuje ke své práci podporu. Především potřebuje, aby bylo veřejné mínění nakloněno jejímu mandátu pomáhat uprchlíkům, protože ti potřebují ochranu. Pro UNHCR je také důležitá finanční pomoc – tato otázka musí být vznesena ve veřejné diskuzi s těmi, kdo mají možnost ovlivnit místní politiku.

Země prvního azylu

Země prvního azylu poskytují uprchlíkům bezpečné útočiště. Často se tyto země nacházejí v bezprostřední blízkosti konfliktů, jež zapříčinily pohyb uprchlíků. To znamená, že na ně často mají vliv nepokoje v regionu, a to hlavně politické, hospodářské a sociální. Přestože na první pohled může být zklamáním, že tyto země neumožní místním uprchlíkům se integrovat, je nezbytné, aby poskytovaly počáteční ochranu.

Co můžete udělat...

Země prvního azylu potřebují k tomu, aby zůstaly prvním bezpečným útočištěm, pomoc a podporu. Můžete je podporovat také ve své zemi: evropské země mohou sehrát významnou roli ve finanční pomoci. Dalším významným prvkem pomoci může být přesídlení: podpora plynoucí do země prvního azylu ze zemí mimo region je nezbytným znamením, že země prvního azylu nejsou ponechány samy ve své odpovědnosti za ochranu uprchlíků.

Země přesídlení

Země přesídlení rozhodují, zda, kdy a koho přemístí. Jsou nepostradatelné, protože samy rozhodují, zda se přesídlení stane pro uprchlíky možností, jak se dostat z nouze. Navíc mohou podpořit země prvního azylu, aby ponechaly uprchlíkům „otevřené dveře“. Určují, zda budou mít z přesídlení prospěch skutečně nejzranitelnější skupiny uprchlíků.

Co můžete udělat...

Politika přesídlování potřebuje obhajobu: v současné době se jí zabývá jen 10 členských států EU a celkový počet přesídlených uprchlíků do Evropy je nízký. Důležité je být v kontaktu s odpovědnými zástupci vlády, parlamentu a médií, a vysvětlovat, proč je přesídlování důležité, jak funguje a zejména jak již pomohlo uprchlíkům.

Obce, zaměstnavatelé, nevládní organizace, církve a občanská společnost

Pro integraci azylových lidí je klíčové nalezení integračních bytů v různých obcích a městech, na které se váže i možnost nalezení vhodného zaměstnání. V zemích přesídlení hrají nevládní organizace a obecně občanská společnost významnou roli: často sousedé, spolužáci, kolegové v práci nejvíce pomohou přesídleným uprchlíkům zorientovat se v novém domově a spolu s nevládními organizacemi se podílí na jejich místní integraci.

Co můžete udělat...

Obce mohou pomoci s nabídkou nájemního bydlení v rámci Státního integračního programu dále zaměstnavatelé s nabídkou práce a rovněž dobrovolníci při volnočasových aktivitách v rámci integrace přesídlených osob do naší společnosti (například doučování dětí). Připojením se k občanskému sdružení podporujícímu přesídlení můžete začít být aktivní a prosazovat koordinovanou a strategickou obhajobu pro přesídlení. Rovněž lze pomoci při realizaci integračních projektů nevládních organizací. Spolu s dalšími můžete pomoci uprchlíkům vybudovat si nový život. Každý kdo se s uprchlíky setká můžete být odpovědný za jejich přivítání a přijetí.

Shrnutí

Jak je možno pomoci přesídleným osobám?

Uprchlíci jsou vnímáni jako břemeno nebo výzva. Proto je důležité poukázat na příběh každého jednotlivce a mít pro uprchlíky pochopení. Nezáleží, zda sem přijeli díky programu přesídlení nebo sami a požádali o azyl, důležité je nabídnout jim pomocnou ruku. Nový život uprchlíkům můžete pomoci znovu vybudovat, když se stanete jejich přáteli a pomůžete jim překonat počáteční problémy.

Pomoci mohou vedle osobní iniciativy občanů zejména obce s nabídkou nájemních bytů v rámci Státního integračního programu, dále zaměstnavatelé s nabídkou práce a rovněž dobrovolníci při volnočasových aktivitách v rámci integrace přesídlených osob do naší společnosti.

6. Rok 2010: nové zkušenosti

6.1 Úvod do situace

Česká republika se rozhodla v roce 2010 pokračovat v realizaci pilotního programu přesídlení barmských uprchlíků a proto se v březnu téhož roku uskutečnila výběrová přesídlovací mise do uprchlických táborů pro uprchlíky z Barmy, které se nalézají v Malajsii (Kuala Lumpur) a Thajsku (uprchlický tábor K6). Cílem mise bylo provedení azylových a integračních pohovorů s kandidáty na přesídlení vytipovanými místními pracovníky OSN (UNHCR).

Na základě provedených pohovorů bylo k přesídlení do České republiky vybráno 8 rodin čítajících celkem 42 osob, z toho 24 osob z Thajska a 18 z Malajsie. Nejpočetnější rodina vybraná k přesídlení čítá 8 osob, nejmenší je 3 členná. Mezi přesídlenci je i jedna rodina, v níž jsou všichni členové starší 18 let. Jedná se o přesídlence z několika etnických, jazykově odlišných skupin: Činové, Kačínové, Karenové a Tavoyani. Kromě Tavoyanů, kteří jsou buddhisté, se všechna ostatní etnika hlásí ke křesťanství. Pro svůj původ byli tito uprchlíci častým terčem útoků barmské armády a policie, byli vězněni a mučeni.

Část přesídlenců odešla ilegálně z Barmy do uprchlického tábora v Thajsku (Karenové, Tavoyani), kde panují velmi špatné životní podmínky. Čínské rodiny odešly ilegálně z Barmy přes Thajsko do Malajsie. Na cestě zahynula řada jejich příbuzných a známých. V Malajsii i v Thajsku uprchlíkům, mimo jiné, hrozilo vyhoštění zpět do Barmy, proto jim demokratické země celého světa pomáhají opustit uprchlický tábor.

Presídlenci do ČR přicestovali v červenci a srpnu 2010 a dle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, jim byl udělen azyl. Poté byli ubytováni v Integračním azylovém středisku Ministerstva vnitra v Ústí nad Labem a po dobu několika měsíců procházeli úvodním integračním kurzem, který zahrnoval intenzivní kurz českého jazyka a seznámení s realitou života v ČR.

Podle Pavla Dymeše (OAMP, MV ČR) považuje Ministerstvo vnitra za největší problém zajištění odpovídajícího bydlení, kdy je snahou umístit rodiny v jednom regionu tak, aby k sobě neměly daleko a také aby žili, pokud možno, na venkově, kde většina přesídlenců v zemi původu žila. Důležitým kritériem zohledňovaným při vyhledávání bydlení je také možnost vhodného zaměstnání.

Vyhledávání integračních bytů bylo zahájeno počátkem roku 2010 formou osobních návštěv pracovníků ministerstva a informováním vedení měst a obcí o programu. Celkem bylo osloveno více než 50 městských a obecních úřadů a nakonec se podařilo získat 8 integračních bytů v 7 městech. Pouze v jednom případě se jedná o opakované přijetí přesídlenců.

Přesídlenci naleznou ubytování na území Čech, konkrétně v kraji Středočeském, Pardubickém a na Vysočině, na rozdíl od roku 2009, kdy převládaly moravské regiony (Jihomoravský a Zlínský kraj), Vysočina a střední Čechy.

2009

2010/2011

kraj	obec	kraj	obec
JMK	Bohdalice-Pavlovice	SČK	Brandýs nad Labem
JMK	Bzenec	SČK	Zruč nad Sázavou
JMK	Černá Hora	SČK	Poděbrady
SČK	Oseček	PK	Chrast u Chrudimi
ZLK	Zlín	PK	Vysoké Mýto
KV	Nové Město na Moravě	KV	Nové Město na Moravě
ZLK	Vsetín	KV	Přibyslav
JMK	Židlochovice		
ZLK	Hluk		

Podmínky zajištění bydlení a poskytnutí státní finanční podpory ve prospěch obcí jsou shodné s Variantou I tzv. Státního integračního programu. Příspěvek státu na rozvoj infrastruktury obce se pohybuje v rozmezí 400 000–700 000 Kč (v závislosti na velikosti rodiny). Podmínky získání příspěvku jsou blíže specifikovány ve Věstníku vlády pro orgány krajů a orgány obcí

(částka 3, ročník 6 ze dne 6. června 2008).

Oproti standardnímu průběhu státního integračního programu bude integrace přesídlenců spojena i s dalšími finančními příspěvky, a to příspěvkem státu na vybavení integračního bytu ve výši 20 000 Kč/os. (maximálně 80 000 Kč/rod.) a příspěvkem na asistenci po opuštění IAS ve výši 42 000 Kč/rod., který je určen na prvních šest měsíců pobytu přesídlenců v obci.

V prvních dnech po nastěhování do bytů budou přesídlencům pomáhat asistenti zajištění městy nebo pracovníci NNO, kteří jim pomohou vyřešit formality, jako je například registrace na úřadech, u lékařů apod. Ministerstvo vnitra jedná ve všech městech s místními úřady o zajištění zaměstnání pro přesídlence – většinou v rámci veřejně prospěšných prací.

Problémem je nízká jazyková kompetence přesídlenců, nízké vzdělání a absence dokladů o jakékoliv kvalifikaci.

První měsíce samostatného života jsou pro přesídlence nejtěžší, nicméně ze strany obcí a měst a nevládních organizací se jim dostává značné podpory. Klíčovou roli v tomto sehrává Barmské centrum Praha, jehož ředitelka zajišťuje pro OAMP tlumočení při komunikaci s přesídlenci a zároveň s nimi udržuje kontakt a snaží se je maximálně aktivizovat.

Přes veškerou péči se v minulosti objevily některé problémy typu nespokojenost s pracovním zařazením, komplikované dorozumívání s pracovníky místních úřadů, zaměstnavateli apod.

Při integraci se na straně uprchlíků objevují některé problémy, jako jsou pocity vykořenění, protože uprchlíci byli vytrženi z přirozeného prostředí a doslova přes noc vrženi do nového, jinak fungujícího světa. Problematický je také přechod z venkova, odkud většina přesídlenců pochází (a pomineme-li pobyt části přesídlenců v Malajsii) do měst, dále střet s novou realitou danou velkým rozdílem mezi jihovýchodní Asií a ČR, ztráta postavení, které měli vybudované v zemi původu a v neposlední řadě jazyková bariéra – rozdíl mezi češtinou a barmštinou, resp. etnickými jazyky, je zcela propastný, a přestože je přesídlencům zajištěna intenzivní jazyková výuka, je jejich postup velmi pozvolný. Většina přesídlenců má pouze základní, často nedokončené, vzdělání, což také komplikuje výuku jazyka – přesídlenci nemají osvojeny učební návyky. Častým jevem, kterému se málokterý migrant beze zbytku vyhne, je také nostalgické chování, které není pouhou reakcí na prostorové oddělení od některých referenčních objektů, ale souvisí s celkovou orientací osobnosti ve vztahu k času.

Odbor azylové a migrační politiky MV velmi úzce spolupracuje se všemi přijímajícími obcemi a městy, nestátními neziskovými organizacemi, SUZ MV, pracovníci IAS a především s přesídlenci. Z hlediska obecné práce s azylanty je péče o skupinu přesídlenců velmi nadstandardní, a to jak ze strany OAMP, tak i ze strany SUZ a dalších zúčastněných partnerů.

zpracováno na základě prezentace Pavla Dymeše z workshopu Přesídlení – Nový začátek II, Vysoké Mýto

6.2 Stručné seznámení s kroky, které přijetí uprchlíků z Barmy předcházely a provázeli ho, prezentace zkušeností s ročním pobytem barské rodiny

V listopadu roku 2008 MV ČR oslovilo obce s žádostí o přijetí uprchlíků z Barmy (nájem bytů).

Dne 18. 12. 2008 Rada města Zlín schválila předběžné přidělení bytu rodině barských uprchlíků a dne 23. 3. 2009 schválila vyčlenění konkrétní bytové jednotky 3 + 1 (tzv. Baťova půldomku se zahrádkou) rodině barských uprchlíků v objektu, kde již bydlela rodina azylantů – repatriantů z Kazachstánu. S rodinou Kazachů jsme měli výborné zkušenosti a předpokládali jsme porozumění a pomoc rodině uprchlíků z Barmy.

Na jaře roku 2009 proběhla rekonstrukce půldomku a uskutečnili jsme předběžnou prohlídku s rodinou.

Zařídili jsme nástup děvčat na Církevní základní školu ke dni 18. 6. 2009 a nástup mladší na tuto školu ve školním roce 2009/2010 a také jsme získali předběžný příslib přijetí starší (téměř zletilé) na Praktickou školu v Holešově.

Ke dni 1. 7. 2009 bylo vytvořeno pracovní místo (VPP) u Správy městské zeleně v rámci Odboru městské zeleně pro otce rodiny a k témuž datu bylo vytvořeno pracovní místo (VPP) u ZK v příspěvkové organizaci Domov s chráněným bydlením pro matku rodiny.

Dále jsme předběžně zajistili příslušné lékařské péče (praktik, pediatr, zubní lékař aj.), předjednali předání agend úřadů práce (evidence rodičů, dávky SSP), dávek pomoci v hmotné nouzi a vyčlenili zaměstnankyni OSV MMZ pro půlroční denní praktickou pomoc rodině.

Zajistili jsme také podmínky pro uznání vzdělání obou rodičů v ČR.

Poté byl ve spolupráci se Sdružením občanů zabývajících se emigranty připraven byt, který jsme vybavili nábytkem a uklidili.

Dne 27. 5. 2009 se uskutečnilo setkání obcí, které se připravovaly na přijetí uprchlíků z Barmy se zástupci MV ČR a Burma Center Prague v Bzenci.

Rodina přijela 17. 6. 2009, po slavnostním přivítání na radnici byla podepsána nájemní smlouva a rodina si prohlédla zrekonstruovaný byt.

Ze strany města byla uprchlíkům poskytnuta pomoc ve všech důležitých potřebách. Absolvovali prohlídku města a městského úřadu, upozornili jsme je na výhodná nákupní místa. V domácnosti byli poučeni o funkcích a obsluze domácích spotřebičů.

Ještě v den příjezdu jim byly pokladnou vyplaceny dávky pomoci v hmotné nouzi – příspěvek na živobytí, poté dne 24. 6. 2009 výplata mimořádné okamžité pomoci (příspěvek na bydlení). Zařídili jsme doprovod a pomoc při vyřizování všech úředních záležitostí (evidence ÚP, všechny typy dávek) a při registraci u lékařů. Zajistili jsme evidenční list nájemného, přihlášení elektřiny a plynu, doprovod dětí a rodičů do školy a prohlídku školy, účast a doprovod na

školním výletě, doprovod rodičů do zaměstnání, doprovod rodiny do Praktické školy v Holešově a prohlídku školy, vyřizování náležitostí přihlášky apod.

Některá problematická místa:

- zpochybnění výběru správné školy pro starší dceru matkou rodiny
- neopodstatněný odchod matky rodiny ze zaměstnání
- nedostatky v komunikaci mezi některými úřady
- malá spolupráce rodiny (následovalo její brzké ukončení jak s OSV MMZ, tak s OPU)
- neochota rodiny (především matky) k vyřizování dávek
- nehlášení některých příjmů, majetku (HN)
- pravděpodobný osobnostní problém matky (dopad na všechny oblasti života rodiny)

Možná doporučení:

- velmi pečlivý (pečlivější) výběr žadatelů o azyl – opravdu potřební lidé (na základě kvalitních, ověřených informací)
 - motivace žadatelů o azyl
 - důraz na poskytnutí všech základních informací azylantům tak, aby rozuměli fungování hostitelského státu, aby měli reálná očekávání a byli si také vědomi svých povinností
- (23. 6. 2010 Setkání obcí, které přijaly uprchlíky z Barmy, Zlín)

Ing. Jana Pobořilová, vedoucí Odboru sociálních věcí Magistrátu města Zlína

7. Rozhovory

7.1 Rozhovor s Pavlem Dymešem

Jakým způsobem oslovujete obce, aby se zapojily do projektu přesídlení?

Většinou to probíhá tak, že si vytipujeme obce podle toho, jakou máme představu v závislosti na velikosti a lokalitě místa, snažíme se, aby od sebe ti lidé byli v dojezdové vzdálenosti. Pak si domluvíme schůzku se starostou nebo s někým, koho starosta pověří, a my se je pokoušíme přesvědčit, že by se do toho měli zapojit.

Jaký je mezi obcemi ohlas?

To je tak trochu relativní záležitost, protože my jsme v letošním roce oslovili zhruba padesát nebo šedesát obcí a měst a z toho jsme získali nějakých osm bytů. V loňském roce jsme oslovili zhruba sto obcí a získali z toho ještě o něco méně bytů, protože některé byty jsme měli už z minulosti připravené pro opakované použití. Ohlas mezi obcemi je relativně nízký, ale to je dáno především tím, že obce, zvláště ty menší, jednoduše nemají volné byty k dispozici, takže i kdyby se do toho zapojit chtěli, nemají potřebnou kapacitu, kterou by pro to mohly využít.

Co je podmínkou, aby se obec mohla zapojit do projektu přesídlení?

Především musí chtít... A samozřejmě musí mít volný integrační byt, který poskytne pro integraci azylantů. A to je v podstatě všechno. Dále jsou tady nějaké další věci, o které je třeba se postarat, ale to je v podstatě už tak trochu nadstavba, která se v případě, kdy není v silách obce ji zajistit, dá se zabezpečit jiným způsobem, například prostřednictvím nevládních organizací apod. Základem je tedy ochota obcí se zapojit a mít k dispozici byt.

Co obec získá tím, že se zapojí do projektu přesídlení?

V první řadě získá nové obyvatele a od nás získá dotaci, příspěvek na opravu infrastruktury obce. Příspěvek závisí na velikosti obce, není to zase tak zásadní částka, která by zahýbala obecním rozpočtem, takže to není to nejdůležitější, řádově se pohybuje v částkách 400 až 700 tisíc podle velikosti rodiny. U nové skupiny přesídlenců dostanou obce i nějaké prostředky na vybavení bytů a také něco málo na zajištění asistence pro tyto rodiny.

Co všechno by měla obec prakticky zařídit, když přijme přesídlence?

Prakticky všechno. Nejdřív je třeba nějakým způsobem zajistit a vybavit byt tak, aby se ti lidé mohli rovnou nastěhovat. Není prostor na to, aby si byt zařizovaly příchozí rodiny samy. A dále jsou to takové ty formality jako sociální dávky, úřad práce, převedení evidence z jednoho úřadu na druhý, protože díky tomu, že už jsou azylanté nějakou dobu v republice, mají už spoustu věcí zařízenou, ale samozřejmě se to musí převést z jednoho místa na druhé. Další důležitou věcí je zařídit školy pro děti a pro dospělé pokud možno práci. A všichni se musí registrovat u lékaře, aby měli svého ošetřujícího lékaře, a to jak praktického, tak stomatologa, gynekologa atd. Je třeba zařídit zkrátka všechny věci, které jsou potřeba k životu v České republice, zvláště, když se už předem ví například o nějakém zdravotním problému.

Když dojde k přesídlení azylantů, jaká je potom vaše role jako Ministerstva vnitra (OAMP)?

My jsme samozřejmě nadále v kontaktu s obcemi i s dotýcnými azylanty. V časových intervalech po měsíci, dvou měsících, po půl roce a po roce je navštívíme osobně. Samozřejmě když nastanou nějaké problémy, tak to řešíme operativně, můžeme přijet atd. Myslím, že zvláště s obcemi jsme v úzkém kontaktu, pokud je třeba. Ale jinak je ta naše role spíše pasivní, protože většinu věcí přímo my sami vyřídit nemůžeme. Můžeme obce nasměrovat, můžeme dát dobrou radu, ale nestává se tak často, že by nastaly věci, které spadají přímo do naší kompetence. Na druhou stranu to není tak, že bychom se nadále o přesídlence vůbec nezajímali. Před nedávnem jsme navštívili vlastně všechny přesídlence z té minulé skupiny, což je skoro po roce od doby, co se poslední z nich nastěhovali do integračních bytů, a zjišťujeme, co se děje, jak to funguje atd.

Spolupracujete při přesídlení s nějakými neziskovými organizacemi?

Primárně spolupracujeme s Barmským centrem, protože bez jejich tlumočnických služeb bychom se neobešli. S nevládními organizacemi spolupracujeme hlavně na lokální úrovni. Záleží také na tom, jak to vyhovuje konkrétní obci. Jsou místa, kde mají kapacitu, aby se o přesídlence postarali sami, a nepotřebují asistenci neziskové organizace, nebo pouze ve zvláštních případech, např. když třeba z jednoho města potřebovali dostat do nemocnice do Brna, tak aby s nimi nikdo nemusel jet, tak je v Brně vyzvednul někdo z nevládní organizace a doprovodil je. Někde je to tak, že tam pracovníci z nevládní organizace dojíždějí jednou týdně a vyřizují formality, protože úřad nemá volné lidi a kapacitu, aby se tomu mohl věnovat. Je to různé, ale spolupráce s nevládními organizacemi většinou funguje na první úrovni spíš jako spolupráce nevládek s obcemi a my působíme spíše jako zprostředkovatel. Když někde něco chybí, nějaká služba, jsme schopni sehnat někoho, kdo to dokáže zařídit.

Jaké vidíte největší bariéry integrace této skupiny azylantů?

Jazyk, to je samozřejmě největší problém. Neznalost jazyka je limituje ve všech směrech, například i v hledání nějakého lepšího zaměstnání než toho, které dostali pro začátek... Komunikace je i po tom roce velice náročná. Je pravda, že s většinou těch lidí se člověk česky domluvit může, dá to práci, ale jde to. Dá se s nimi česky komunikovat, ale samozřejmě to není tak, že by jim člověk zadal složitý pracovní úkol v češtině. Na to zatím jejich jazyková vybavenost nestačí. V některých případech, ale to jsou spíše výjimky, je trochu bariérou, že tito lidé nejsou úplně smíření s tím, že budou tady, mají jiná očekávání a jiné představy, než jaké jsme jim my schopni splnit nebo nabídnout. A velký problém je vzdělávání dospívajících dětí. Děti přicházejí většinou bez významnější školní historie, bez znalosti nejen jazyka, ale i ostatního učiva, a především v případě dětí ve věku kolem 18 roku, kdy už nemůžou studovat na základní škole, nastává problém s jakoukoli návazností studia – nemají znalosti a vybavenost na to, aby studovali běžné střední školy nebo i učiliště. Tento problém řešíme různě, dohodami se školami, že někde se někdo ustrne a přijme je. Tím jsou ale samozřejmě limitovaní při výběru oboru, kterému se budou učit, protože se můžou stokrát chtít vyučit kadeřnicí, ale když jediné učiliště, které je ochotné je přijmout, je obor zahradník, tak prostě mají jedinou volbu, být zahradníci, nebo jít rovnou pracovat. To samozřejmě je omezení, ale je to složitá problematika a v současné době se s tím asi nic moc dělat nedá, v tomto případě jsou vyčerpané a často i přečerpané všechny možnosti, které nám zákon dává.

Přijde vám tato skupina azylantů v něčem specifická, když to srovnáte s ostatními azylanty?

Tak určitě je specifická. Specifický je jednak přístup k ní. Spektrum služeb, které je jí poskytováno, stejně tak asistence ze strany státu i měst, je nesrovnatelně větší, než co získá běžný azylant, to se nedá vůbec popíít. Tito uprchlíci jsou velmi odlišní tím, že tady nemají žádný předchozí pobyt na území. Běžný azylant tady stráví nejprve nějakou dobu v azylovém řízení, ve spoustě případů už předtím v nějakých jiných pobytových stavech nebo nelegálně, a má už tedy jistou představu o jazyce i o fungování společnosti. To této skupině chybí. Také valná většina azylantů u nás jsou lidé z jazykově blízkých míst nebo ze zemí, kde se mluví jazykem, který je nějakým způsobem použitelný. Ať už jsou to například Afričani, kteří mluví anglicky, francouzsky – vždycky tam existuje nějaký jazykový prostředník. Tito lidé však z velké části nemluví ani barmsky, do jejich jazyka tady navíc není žádný tlumočník a tlumočnický do barmštiny v celé republice máme dva. To je samozřejmě velký handicap. V okamžiku, kdy k nám přijíždějí, tak většina z nich umí najít Evropu na mapě, ale jestli je Praha vedle Osla, nebo vedle Říma, nebo někde úplně jinde, to netuší nikdo z nich. Z toho často vyplývají i ta jejich přehnaná očekávání, protože když se na tu mapu podívají, tak nedokáží rozlišit a pochopit, proč, když jsme všichni v Evropě, proč někdo, kdo je v Norsku, má jiné podmínky, než jaké mají oni tady. To je samozřejmě velká odlišnost proti ostatním azylantům.

Máte nějakou radu pro obce, které zvažují, že se do projektu přesídlení zapojí?

Tak v podstatě jediná rada je, aby měly nekonečnou trpělivost, pak to už v podstatě žádný problém není.

Proč se do projektu přesídlení vybrali právě uprchlíci z Barmy?

To je otázka, která úplně nepřísluší mně, protože my jsme to dostali jako hotovou věc. Ale obecně je to tak, že výběr je víceméně politické rozhodnutí. Vláda rozhodne o tom, že se zapojí do programu přesídlování, na základě toho dostane na výběr z lokalit, které v rámci toho světového programu připadají do úvahy – tj. odkud UNHCR potřebuje ty lidi přesídlit pokud možno v co největším množství. Nabídka v době, kdy se rozhodovala česká vláda, byla taková, že pro nás byli Barmánci vlastně tím nejschůdnějším řešením z hlediska jejich integrace. Protože i když jsou úplně z jiného konce světa, tak narozdíl od všech ostatních, kteří v té nabídce byli, tak jsou křesťanského vyznání. Všechno ostatní byly muslimské lokality, navíc většinou to byli uprchlíci z různých etnických konfliktů, nebo lidé z uprchlických táborů, kteří v nich žijí už několik generací, což jsou lidé, s kterými bychom si pravděpodobně nedovedli poradit. Česká zahraniční politika je navíc dlouhodobě angažovaná ve věci Barmy, takže i z tohoto hlediska to mělo jistou logiku. A dále to byli lidé, u kterých se přece jenom dalo předpokládat, že za sebou nemají tak traumatickou historii, a málo platné, i to vyznání je v tomto směru velice důležité, protože tím, že uprchlíky umísťujeme většinou do menších měst, menších obcí, tak přece jenom jejich obyvatelé spíš slyší na to, že to je křesťan, být neobvyklého směru, než kdyby to ještě ke všemu byl muslim.

Spolupracujete s nějakými jinými státy, které mají zkušenost s přesídlením?

Přímo s nikým nespolečně pracujeme. Udržují se kontakty na evropské úrovni, konají se různá setkání. Před časem, skoro před rokem, tady byla delegace z Rumunska, která se zajímala, jak to funguje u nás, spíše přebírali naše zkušenosti, protože se do projektu zapojili až po nás. Takže s nimi jsme do kontaktu vstoupili, ale víceméně celý program integruje se do určité míry napasován na standardní integrační program, takže z toho vycházíme především, jiné

možnosti jsou velice omezené.

Česká republika se zavázala k tomu, že každý rok přijme nějaký určitý počet lidí do programu přesídlení?

Ne, každý rok se provádí nové usnesení vlády a nové rozhodnutí. V letošním roce jsme přijali osm rodin, čtyři z Malajsie a čtyři z uprchlických táborů v Thajsku. Máme seznam měst, které nám poskytly byty. Definitivní rozhodnutí uděláno nebylo, ještě visí ve vzduchu nějaké drobné přesuny, ale víceméně to máme zajištěné. Jedná se o Vysoké Mýto, Chrást u Chrudimi, Nové město na Moravě (tam už jedna rodina bydlí z předchozí skupiny), Zruč nad Sázavou, Příbryslav, Poděbrady a Brandýs nad Labem.

Kdy se do těch míst budou azylanti stěhovat?

Řádově v prvním kvartále příštího roku. Teď jsou v integračním středisku a zhruba někdy na přelomu února a března by se měli stěhovat.

Bude se nějak lišit přístup k této druhé skupině přesídlenců vzhledem k té první?

Samozřejmě jsme se u té první skupiny v leccems poučili, takže nějaké věci řešíme s předstihem, dříve, než jsme na ně narazili u té první skupiny. Rozdíl ale nebude nijak dramatický. Už nemůžeme víc tyto lidi zvýhodňovat, ale spíše systémově to budeme řešit trochu jinak. Právě to, že vybavování bytů necháme na obcích, zajištění asistence necháme také na obcích s tím, že buď si najdou někoho vlastního, nebo nevládní organizaci. Od nás dostanou na tyto účely nějaký příspěvek. Předtím to nevládky zajišťovaly v rámci normálních projektů, které měly na asistenci azylantů a na vybavování integračních bytů, což ale odčerpávalo lidi a peníze z těch projektů, které by měly sloužit všem azylantům. A také je to všechno daleko složitější, když má shánět vybavení do bytu někdo, kdo je 200 km daleko, než když přímo obec dostane peníze na účet a zařídí to většinou za zlomek ceny v místě. Stejně tak je to s asistencí – je jednodušší, když sociální pracovníce v místě dostane smlouvu nebo nějakou dohodu, než aby tam jednou týdně dojížděl někdo z daleka, kdo se tam moc neorientuje.

Jak je druhá skupina azylantů složena etnicky?

Z části jsou to Čchinové, z části Karenové, jsou tam také Kajčinové a Tavojaní. Tavojaní jsou z části křesťani a z části buddhisti. Takže tato skupina je poměrně hodně pestrá a zajímavá.

Pavel Dymě působí na Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR

7.2 Rozhovor s Vlastimilem Helmou

Jak se vaše obec dozvěděla o projektu přesídlení?

Oslovilo nás Ministerstvo vnitra. Jejich pracovník nás několikrát navštívil a dokonce se s námi byl podívat na ty přistěhovalce, kteří sem byli přiděleni, docela se o ně starají.

Proč jste se rozhodli do projektu zapojit?

My jsme to probírali na zastupitelstvu a mezi občany jsme se setkali s názorem, že byly doby, kdy naši čeští občané byli rádi, že jim byl poskytnutý azyl třeba v Německu nebo v Rakousku, tak že to dnes můžeme někomu vrátit.

Jakým způsobem jste se zapojili do projektu a jaké podmínky jste museli splnit?

Připadá mi, že toho, co jsme pro ně museli udělat, bylo docela málo. Šlo o to zajistit jim bydlení. Zrekonstruovali jsme tedy jeden byt, který nám pro ně připadal vhodný, a potom už tam žádné další zásadní podmínky nebyly. Dokonce ani nebyla podmínka, že ten byt jim musíme nějak dlouhodobě pronajímat, nebyla tam podmínka že je musíme zaměstnat. To se mi líbilo, ta volnost a dobrovolnost, to bylo vhodné.

Jak dlouho trval celý proces od myšlenky přesídlení, než sem azylanti skutečně nastěhovali?

Já to zkusím odhadnout, možná to plus mínus tři měsíce nebude pravda. Myslím, že od okamžiku, kdy jsme se o té možnosti dozvěděli, uběhlo asi čtvrt roku, kdy jsme se rozhodli, že ano, že pro ně ten byt stihneme připravit do té doby, než mají přijít. Oni měli dorazit do devíti měsíců od našeho rozhodnutí, ale mám dojem, že se ta lhůta zkrátila a že tu do šesti měsíců byli. Od té první informace, že bychom to mohli udělat, když přišel ten první dotazník, tak uběhl celkem tedy asi rok.

Jak přijali Barmance místní obyvatelé?

Já jsem dal do médií články o tom, že se chystáme tyto azylanty do Židlochovic přijmout, že z toho město bude mít nějakou finanční výhodu tím, že se zapojíme do tohoto programu, a čekal jsem na reakci. Již předtím na zastupitelstvu to bylo přijato vcelku kladně a také žádná reakce, například že pro židlochovické občany byty nemáme a cizí si sem bereme, nenastala. Takže jsem to už pak přešel, seznámil jsem dostatečně zastupitelstvo tady s tím problémem a pak už se uveřejňovaly jenom reportáže o tom, že se azylantů ukazoval byt, o tom jak se nastěhovali... Takže židlochovická veřejnost to dobře vnímá. Ve zpravodaji byl článek a na infokanále byl videozáznam. Dokonce mám dojem, že bylo natočeno i to přijetí, když sem přijeli. Takže všechno probíhá dobře, veřejnost nemá problém.

Máte nějakou zkušenost s cizinci?

Minimální. V Židlochovicích máme maximálně Vietnamce, co vím, určitě tu budou nějakí Ukrajinci, ale že by byla negativní zkušenost, to ne.

Setkali jste se s nějakými problémy či komplikacemi při integraci této skupiny azylantů?

Předstával jsem si ze začátku, že bude snadnější je zaměstnat. Do toho nám přišla i ta krize v loňském roce, takže si myslím, že i to mělo určitý vliv na to, že dodnes nemají práci. Otce té rodiny jsme zaměstnali v městě v naší pracovní četě. Je to z programu aktivní politiky zaměstnanosti z Úřadu práce Brno-venkov. Na ty pracovníky, kteří jsou nezaměstnaní po určitou dobu, dostáváme dotace a jsou nám pracovním úřadem nabízeni. Pán má práci domluvenou na devět měsíců, tři dny musí být zase nezaměstnaní, aby mohli být v příštím roce znovu nastoupit. My jsme s ním vcelku spokojeni, pracovní výkony má standardní, oni ne všichni zaměstnanci z úřadu práce jsou úplně výkonní, takže patří zhruba do toho průměru. Má velkou pravděpodobnost, že ho zase za rok, od jara do podzimu zaměstnáme. Paní je bez práce pořád, je jenom u veřejné služby kvůli tomu, aby měla nárok na vyšší sociální dávky, odpracuje třicet hodin měsíčně a jinak práci nemá.

Jak zvládáte komunikaci s azylanty?

Je to hodně špatné, ta komunikace. Takovým můstkem jsou děti, které navštěvují základní školu a jeden střední školu, kteří musejí mluvit a mluví česky ve škole, takže se přes ně domlouváme s rodiči. Je to těžké a špatné. I když měli přijít už po nějakém kurzu češtiny a měli jazyk znát, tak když sem přišli, tak jsem si myslel, že budeme potřebovat jenom překladatele.

Navštěvují azylanti nějaké kurzy češtiny v současné době?

Tak o tom nevím.

Spolupracujete s nějakými institucemi při jejich integraci?

Tak to ano, je nějaká organizace v Brně, která jim zajišťovala nákup vybavení do výše třiceti, čtyřiceti tisíc, když se sem přistěhovali. Jinak ne.

Máte nějaké rady pro ostatní obce, které by se rozhodly zapojit do toho projektu?

Spíše doporučení, aby se toho nikdo nebál. Nám přišla tak zhruba před čtvrt rokem další nabídka, že bude druhá vlna a že by chtěli po Židlochovicích, aby se do toho zapojily, opět od Ministerstva vnitra. Když jsem tak zhodnotil celou bytovou situaci u nás ve městě, tak jsme společně s panem tajemníkem odpověděli, že v roce 2011 zase budeme přemýšlet o tom, že bychom vzali do Židlochovic další rodinu. Musí o tom rozhodnout zastupitelstvo, jestli ten byt bude volný atd.

Co všechno (prakticky) jste pro ně museli po příjezdu zařídit?

Oslovovali jsme místní obyvatele, jestli by pro ně neměli práci. Paní byla ochotná pracovat v obchodě nebo v kuchyni, pán chtěl řemeslo, konkrétně opravy automobilů, to jsme zkoušeli, ale nepodařilo se nám to zajistit.

A co se týče umístění dětí do školy?

Tam žádný problém nebyl, tam byla jenom drobná komplikace, že nejstarší chlapec dosáhl v tom školním roce,

kdy k nám přišel, věku 18 let a nemohl navštěvovat základní školu, ale já mám dojem, že to paní ředitelka vyřešila nějak tak, že ho přijala, a nebo že měl někde nastoupit na střední školu, tam ho nepřijali, tak se znovu vrátil na základku. Takže tam byl potřeba udělat nějaký mezikrok. Ve škole je zkušenost taková, že mezi čtvrtáky přišel chlapec, který už by patřil do sedmé třídy, a přijali ho velice dobře, skamarádili se. Paní sekretářka má v té škole dceru a říkala, že všechno je bez problémů, funguje to, i když je ten chlapec starší.

Zapojují se azylanté do dění v obci?

To zatím ne. Víím, že rádi hrají na kytaru, že jeden z nich hraje fotbal, ale že by se nám zapojili do našich občanských organizací, kterých máme v Židlochovicích hodně, tak o tom zatím nevím, že by se někam přihlásili a pravidelně někam chodili.

Máte nějakého vyčleněného pracovníka, který s nimi pracuje?

Ano, na sociálním odboru máme jednu pracovníci, která je má vyloženě na starosti, a tajemník úřadu si to vzal pod svůj patronát. Když je potřeba něco vyřídit, tak se úředníci obracejí na něj.

Představuje pro vaši obec přesídlení azylantů nějaký přínos?

Když pomíneme ten první, že jsme na základě tohoto projektu dostali na infrastrukturu obce nějaké peníze, tak teď marně přemýšlím. Maximálně to, že jsme dokázali někomu pomoci, ale že by to mělo pro Židlochovice nějaký přínos, i kdyby to bylo přesídlení jedné, dvou, tří rodin.... nic jiného mě nenapadá.

Myslíte, že si tu azylanti našli už nějaké bližší přátele? A vy osobně jako starosta s nimi přicházíte do kontaktu?

Já tedy osobně málo. Myslím si, že kontakty mají hlavně přes tu školu, že se děti seznámily a ve volném čase je vídávám, jak si hrají s našimi dětmi, ale že bych se zastavil, potkal ho a věděl, že se jmenuje tak a tak a že bych se s ním bavil, tak to nedělám.

Děkuji za rozhovor.

Vlastimil Helma, starosta Židlochovic (3400 obyvatel)

7.3. Rozhovor s Pavlem Čejkou

Jak jste se dozvěděli o projektu přesídlování?

Reagovali jsme už na dřívější výzvu ministerstva vnitra, a to zhruba tři roky zpátky, když došlo k akci přesídlování bývalých obyvatel Československa z Kazachstánu. Přihlásili jsme se, že bychom mohli jednu rodinu do Bzence přijmout. To se podařilo zrealizovat a v listopadu 2007 se k nám nastěhovala rodina – maminka se dvěma dcerami a jedním vnoučkem. Díky této zkušenosti jsme věděli, že tady něco podobného existuje a že se v rámci mezinárodních smluv něco domlouvá. Protože spolupráce s ministerstvem fungovala dobře, oslovilo nás znovu v případě přesídlování barmských rodin. Řekli jsme si, že bychom opět dali šanci jedné rodině, aby se zapojila do trochu lepších společenských podmínek, než jaké jsou v jejich zemi. V radě jsme se rozhodli, že bychom připravili jeden byt. Projednali jsme to se zastupiteli, nebyly vůči tomu žádné výhrady, takže před rokem, přesně 16. června se k nám barmská rodina nastěhovala – manželský pár s jedním dítětem.

Rodina Kazachů v Bzenci stále bydlí?

Ano, Kazaši tady stále bydlí, v domě na náměstí, ve stejném domě, jako bydlí Barmánci. U té rodiny z Kazachstánu byly podmínky trochu jiné, dostali jsme pro ně tenkrát i nějaké peníze na výuku českého jazyka a podařilo se nám zajistit jako lektorku učitelku českého a ruského jazyka, takže to spolu zvládali bezproblémově. Dnes o té rodině ani nevíme, funguje dobře, zapojili se do pracovního cyklu. Před jejich příjezdem jsme pro ně tady zajistili práci, ale až když přijeli, tak jsme zjistili, že maminka pracovat nemůže, měla zdravotní problémy s očima, takže jsme jí zajišťovali operaci očí. Jedna z dcer nastoupila do práce, druhá byla v šestém měsíci těhotenství, takže nemohla nastoupit a potom nakonec odcestovala zpět do Kazachstánu.

Jaké jsou podmínky, aby se obec mohla do projektu přesídlení Barmánců zapojit?

Především to, že pro ně zajistíme ubytování a že jim budeme po dobu pěti let ten byt pronajímat. Pokud se jednalo o Kazachy, tak jsme dostali prostředky na rekonstrukci bytu, v případě Barmánců to nebylo na rekonstrukci bytu, ale na vybudování infrastruktury města, takže jsme ty prostředky využili. V případě Barmánců shodou okolností zrovna jedna rodina vracela byt, a byl to byt rekonstruovaný, zmodernizovaný, na který město té rodině přispělo. Takže rodina Barmánců se stěhovala do velmi pěkného městského bytu, s novou kuchyní a se vším co k tomu patřilo, navíc ve středu města, přímo na náměstí.

Jak dlouho trval ten proces od okamžiku, kdy jste se rozhodli, že poskytnete byt barmské rodině, až do doby, kdy se nastěhovali?

Já si myslím, že to trvalo zhruba rok. V roce 2008 zastupitelstvo odsouhlasilo, že barmskou rodinu přijmeme, pak teprve Barmánci přijeli do České republiky, zhruba devět měsíců se ve Stráži pod Ralskem připravovali na přechod do ČR, učili se česky. Mezitím se tady byli podívat, aby viděli, do jakého prostředí přijdou. Už tam jsme se poprvé seznámili, zjišťovali jsme, co jaká strana je a co není schopná, jaké jsou rozdíly v kultuře a ve všem ostatním, co s tím souvisí, tyto věci jsme zjišťovali poměrně detailně. Když potom v červnu 2009 přišli, nebyli už tak překvapení, protože věděli, do jakého prostředí jdou a co můžou očekávat.

Měli jste předtím nějaké jiné zkušenosti s cizinci?

Měli jsme zkušenost s těmi Kazachy, tam to fungovalo úplně bezproblémově. V případě Barmánců je problém především v jazyce, čeština jim jde dost pomalu a je otázka, jestli se vůbec chtějí hodně naučit, nebo nechtějí. Také měli zdravotní problém s malou dcerkou, kvůli zdravotním komplikacím byla maminka nějakou dobu s dítětem v nemocnici, ale to se všechno dalo do pořádku.

Problémy nebyl, co by se týkalo zaměstnání. Paní je na mateřské dovolené a pán pracuje, my jsme ho hned zařadili do technických služeb města Bzence. Problém je ale se vzděláním, mají pouze nějaké základní vzdělání a vědomosti, nestudovali, pracovali pro armádu, takže aby mohli pracovat někde jinde, museli by zvládnout třeba udělat si řidičský průkaz apod. V současné situaci jim můžeme pouze jenom nějaké pomocné práce. Z jejich strany v této věci přišlo trošku rozladění – nakonec to bylo vidět i slyšet na schůzkách, které jsme měli mezi jednotlivými městy, která také přijala rodiny z Barmy. Barmánci očekávali, že tady budou dostávat daleko větší peníze, že nebudou muset zdaleka tolik pracovat. Pořád to srovnávají s nějakými jinými státy, kde jsou jiné podmínky, my jsme u nás natvrdo řekli, že jim zajistíme ubytování, zajistíme zaměstnání a pak se musí snažit sami. Jestli si u nás dělník vydělá například deset tisíc hrubého v pomocné profesi, tak to samé potká i občana Barmské republiky, nebude mít žádné výhody, to možné není. Zrovna tak pokud se týká nájemního stavu – alespoň první dva tři roky jim necháme smluvní nájemné v rozumné hranici, ale do budoucna budou muset platit nájemné, které platí každá rodina v rámci města za to, že využívá nájem obecního bytu.

Zaměstnání, které Barmští azylanti mají, je na dobu určitou?

Ne, stoprocentním vlastníkem Služeb města Bzence je město, takže my rozhodujeme o zařazení pracovníků. Pán tam bude pracovat, dokud sám uzná za vhodné. Kazaši si postupně našli jiné zaměstnání, zařadili se tam, kam uznali za vhodné. V případě pána z Barmy si myslím, že to bude trvat delší dobu, než bude schopen se někde jinde umístit.

Setkali jste se s nějakými problémy nebo komplikacemi při procesu integrace? Pokud ano, jakým způsobem jste je řešili?

Nějaké mimořádné problémy jsme neměli. Rodina je tady sama, i když víme, že se se svojí komunitou sem tam někdy setkávají, ale jejich prostředky zase nejsou tak velké, aby mohli cestovat hodně a podobně. Spíš si mezi sebou a předávají si své zkušenosti. V případě Kazachů, kteří jsou tady už delší dobu, si některé skupiny vzájemně pomáhají, tady to zatím také nefunguje.

Jak přijali Barmánce místní obyvatelé? Pořádali jste nějaké akce, aby byla tato skupina přesídlenců dobře přijata?

Nic konkrétního jsme nepřipravovali. V městském zpravodaji, který vychází čtvrtletně, a také v televizi každý měsíc, pravidelně dělám takové okénko, co se za ten měsíc událo, co se stalo. Tam jsem dopředu řekl, že přijmeme barmskou rodinu, že tady bude bydlet. A pak už jsme to jenom potvrdili tím, že se sem nastěhovali, nemáme s tím žádné komplikace.

Spolupracujete s nějakými jinými institucemi? Jak tato spolupráce případně funguje?

Spolupracujeme samozřejmě s Ministerstvem vnitra a také s Barmským centrem Praha, ale spíše v kontrolní rovině toho, jak se co děje, jak co probíhá, jestli něco potřebují. U nás tedy nastala situace, že barmská rodina má pocit, jako by paní Sabe Soe z Barmského centra byla spíše proti nim, těžko si vysvětlují jednotlivé věci, ale není to jenom u nás, jak jsme zjistili, ale i v některých jiných městech. My samozřejmě víme, co všechno dělá paní Sabe pro Barmánce, protože sledujeme celý průběh z hlediska osvěty a sponzoringu a všeho ostatního, ale oni to cítí trochu jinak. My do jejich kultury příliš nevidíme, tak si někdy nedovedeme představit, jakým způsobem jednotlivé věci vnímají, jakým způsobem uvažují, takže i proto spolupracujeme s paní Sabe, buď když ona se na nás obrátí, nebo pokud my potřebujeme z její strany nějakou radu. Spolupracujeme také se zástupci Ministerstva vnitra, kteří to mají na starost. Uvažovali jsme také o tom, že bychom možná do budoucna, kdybychom sehnali potřebné finance, zrekonstruovali ještě jeden byt a dali možnost ještě jedné rodině se sem přistěhovat. Dvěma rodinám by se tu třeba lépe žilo, měly by větší možnosti si pomáhat s problémy, se kterými se tady potýkají, protože rozdíl mezi jejich zemí původu a Českou republikou je značný. To si člověk dokáže představit. Na druhé straně trošku nechápu jejich postoj, že by se možná chtěli vrátit zpátky. Jednou se rozhodli, že někam půjdou, museli vědět, že to bude mít jakési dopady, takže dnes uvažovat o tom, že se vrátí, mi přijde trochu nelogické. Je to ale jejich stanovisko.

Máte nějakou radu pro ostatní obce, které by se rozhodly do projektu zapojit, jak postupovat a čeho se případně vyvarovat?

Myslím si, že je třeba mít hned ze začátku jasno, zda tu rodinu tady chci nebo nechci. Musím počítat s tím, že vždycky nějaké komplikace nastat můžou, musím na ně být připraven a nemůžu být rozladěný z toho, že někdo přijde s nějakým návrhem a já ho řešit nechci. Ano, řešit se musí vše, i když je to někdy i negativní ne jenom pozitivní. Prostě my jsme vám zajistili práci, vy teď musíte pracovat, my to za vás dělat nebudeme, my vám zadarmo peníze dávat nebudeme. Myslím se, že rozhodně nepatřím k těm, kdo by jim chtěl výrazným způsobem ustupovat, ano, dát jim šanci, možnost, slušné ubytování atd. Úplně od začátku bych řekl to že, ty pravidla, směrnice, metodické pokyny od Ministerstva vnitra by měly být jasně dány. V případě těch Kazachů, byl jejich byt zrekonstruovaný, ale bylo potřeba tam dát nějaký nábytek, takže jsme přes občany sehnali starší nábytek a byt jsme dovybavili a dali do pořádku. Oni se tam nastěhovali, ale dostali nějaké prostředky na možnost dovybavení, takže jsme pak zase všechno odváželi, protože oni si ty věci vyměnili. V případě Barmánců to bylo obráceně, oni nedostali žádné extra prostředky navíc, takže jsme byt vybavovali sami. Myslím se, že pro obce a města by mělo být jasné, co je to bude stát, protože tady se to úplně na začátku říct nedá. Rodina přijede a vždycky to nese nějaké náklady navíc, aby mohla nějak vykročit, nějaké prostředky do začátku. To je jedna věc. Také je výborné, když se téhle problematice může věnovat jedna

osoba, například ze sociálního odboru. My jsme to štěstí měli, naše vedoucí odboru se stejně jako o Kazachy starala pravidelně i o Barmánce, objela s nimi všechny instituce od cizinecké policie, přes zaregistrování u lékařů, výměnu řidičských průkazů, což jsme v případě Kazachů řešili, atd. Na začátku je třeba zařídit spoustu věcí a je to poměrně náročné, obce s tím musí počítat, že to nějaký čas zabere. My jsme u nás dali k dispozici i auto, například v případě návštěv nemocničních zařízení, když onemocnělo jedno dítě. Bylo potřeba jim pomoci, protože neměli přehled a nevěděli, kam se obrátit. Je potřeba se od začátku na takové situace nachystat a počítat s nimi. Jinak já věřím tomu, že dnes obce musí řešit spoustu věcí a že tyto věci dokáží vyřešit a poprat se s nimi.

Co všechno tedy bylo potřeba zařídit?

Ze všeho nejdřív celou záležitost projednala rada obce, která to předala zastupitelstvu. Zastupitelstvo schválilo přijetí cizinců do našeho města a úkolem bylo přes správu majetku připravit integrační byt, dostat ho do takového stavu, aby byl obyvatelný, aby byl naprosto v pořádku. Následovala nájemní smlouva, kterou rodina podepsala a my jsme ji předali Ministerstvu vnitra, aby vědělo, kolik bude rodina platit nájem. Smlouva je na dobu určitou, kdyby náhodou, protože pokud Ministerstvo vnitra přispívalo na rekonstrukci těch bytů, tak je tam pětiletá garanční smlouva. To znamená, že kdyby tito lidé za rok odešli, tak my ten byt máme připraven pro Ministerstvo vnitra a může sem přijít další rodina, která ho bude využívat v rámci této azylové politiky. Takže toto se zrealizovalo. Pak to byla otázka papírové dokumentace, to znamená, že po jejich příchodu je třeba je zaregistrovat, zavést k lékaři, případně zajistit ve škole dětem studium. A také jsme se snažili jim pomoci v začátku najít nějaké zaměstnání. Pak už jsme je jenom průběžně kontrolovali a navštěvovali a zjišťovali, co by potřebovali. Bydlí přímo naproti radnici, tady na náměstí, takže není problém. Chodí sem k nám na sociální odbor a tam si ty požadavky, případně žádosti proberou. V případě Kazachů jsme je zvali, pokud jsme pořádali nějaké kulturní akce, ať se přijdou podívat. Kazaši se přistěhovali v listopadu, takže se slavily Vánoce, bylo například zpívání u stromečku a některé další společenské akce. U Kazachů nebyl problém, protože jejich kultura je té naší bližší než v případě Barmánců. Tady je ten rozdíl výrazně větší. Oni žijí, aspoň tak se nám to zdá, sami pro sebe a uzavřeně. Teď budeme řešit otázku zahrádky, protože oni by chtěli někde něco pěstovat. Na druhou stranu jsou překvapení, že to tady neroste, že je tu zima. Oni jsou zvyklí, že sklízají třikrát za rok, takže tady je to dost jiné.

Je nějaký výrazný rozdíl mezi Kazachy a Barmánci?

Já si myslím, že výrazné specifikum je v tom, že Kazaši se rychle zorientovali ve městě. A také co se týče jazyka, ruština a čeština má k sobě blíž, než v případě jazyka Barmánců. A myslím si, že základním problémem s Barmánci je komunikace, protože oni nejsou schopni pochopit některé věci. A potom mohou vznikat nějaká nedorozumění, která ani nejsou nedorozumění. Ale nemáme například žádný problém v tom, že by někdo nechtěl pracovat, s tímto jsme se nikdy nasetkali. A říkám otevřeně, že bych to ani neřešil, pokud by nechtěli pracovat, tak říkám bojujte sami.

A řešíte tedy nějak problém s češtinou?

U nás Barmánci výuku češtiny nemají. Měli ji v táboře, když přijeli do České republiky, ale tady už ne. Určitý čas jsme jim poskytovali pomoc, ale teď už jsou tady rok a už se musí snažit sami komunikovat.

Máte pocit, že přestělení představuje pro vaši obec nějaký přínos? Zapojili byste se do tohoto programu znovu?

Ano, zvažujeme, že bychom v budoucnu přijali další barskou rodinu, a to z důvodu, že by život zde pro ně mohl být lepší a alespoň by mohli společně prožívat některé věci a společně je řešit. Je tady řada cizinců, kteří sem přišli za prací, máme tu hodně Ukrajinek a Bělorusek, které pracují v potravinářském průmyslu. Jsou tady i příslušníci jiných států, bydlí tady Vietnamci, kteří mají kamenné obchody. V tomto směru nemáme problém my ani naši občané. Nezaznamenali jsme žádnou kritiku kvůli tomu, že tady někdo bydlí, nebo nebydlí. Do budoucna – i když já nemůžu říkat, co bude do budoucna, protože jsem starostou na 4 roky, a zrovna teď přijdou komunální volby, i když já jsem na radnici od 9. října 1990, takže jsem tu dvacet let, byl jsem ve funkci místostarosty a dvakrát ve funkci starosty – ale myslím, že naše zastupitelstvo není v zásadě proti tomu, že bychom do budoucna mohli přijmout nějakou další rodinu, aby v našem městě bydlela.

Pavel Čejka, starosta obce Bzenec (4300 obyvatel)

Na koho se obrátit s nabídkou pomoci – kontakty

Ministerstvo vnitra ČR,
odbor azylové a migrační politiky
P. O. Box 21/OAM,
170 34 Praha 7
Telefon: 974 832 495, 974 832 502
E-mail (ředitelství OAMP): opu@mvcv.cz
<http://www.mvcv.cz>

**SOZE – Sdružení občanů
zabývajících se emigranty**
Mostecká 5
614 00 Brno 190 00,
Telefon: 545 213 643
Fax: 515 536356
E-mail: soze@soze.cz
<http://www.soze.cz>

UNHCR
Nám. Kinských 6
150 00 Praha 5
Tel. 257 199 860-1
Fax: 257 199 862
E-mail: czepr@unhcr.org
<http://www.unhcr.cz>

Správa uprchlických zařízení MV ČR
pošt. schr. 21/UT
170 34 Praha 7
Telefon: 974 827 118
Fax: 974 827 280
E-mail: suz@mvcv.cz
<http://www.suz.cz>

**Organizace pro pomoc uprchlíkům
OPU**
Kovářská 4
Praha 9
Telefon: 284 683 545
Fax: 233 371 258
E-mail: opu@opu.cz
<http://www.opu.cz/>

Mezinárodní organizace pro migraci (IOM)
Čechova 23
170 00 Praha 7
Tel: 233 37 01 60, 233 37 67 92
Fax: 233 38 22 59
email: prague@iom.int
<http://www.iom.cz>

8. Závěr: Výhled do budoucna

V posledních letech jsme byli svědky mnoha migračních přesunů v důsledku různých národních i mezinárodních konfliktů národních i mezinárodních stejně tak humanitárních katastrof. Přesídlování je jedním z nástrojů ochrany uprchlíků, který může pomoci redukovat další strádání osob zasažených těmito událostmi. Proto žádná nabídnutá pomoc nemůže být přehlížena a je vyjádřením solidarity s regiony zasaženými uprchlickými vlnami jakož i konkrétní pomocí člověku v nouzi.

Při hodnocení úvodního projektu přesídlení do České republiky budou nepochybně nalezeny nedostatky a slabá místa, tato však nemohou překrýt pozitivní dopady a přínosy projektu a konkrétní pomoci jednotlivým přesídlen- cům. Přesídlování i tento konkrétní realizovaný program přesídlení barmských uprchlíků jsou v podstatě novým začátkem, který bude mít své pokračování. Příslibem se proto jeví návrh Evropské komise na zřízení společného přesídlovacího programu, který vytvořením potřebných institucí a finančního zázemí umožní efektivnější koordinaci a předávání zkušeností v rámci EU jak v oblasti realizace přesídlovacích akcí, tak i následné integrace.

Použité odkazy a elektronicky publikovaná literatura:

1. „Sdělení komise radě a evropskému parlamentu o vytvoření společného programu EU pro znovuuásídlování“. [online] Dostupné na adrese <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0447:FIN:CS:PDF>
Communication from the commission to the european parliament and the council on the establishment of a joint eu resettlement programme [online] dostupné na <http://soderkoping.org.ua/files/pages/25576/1.pdf>
2. Churches' Commission for Migrants in Europe [online] Dostupného na adrese http://ccme.ceceurope.org/fileadmin/files/ccme/70_DOWNLOADS/95_ARCHIVE/2008/2008-01-01_Resettlement_Factsheet_EN.pdf
3. JURÁNEK, Jan – STUDENÝ, Libor: Společný Evropský azylový systém (SEAS) a omezení osobní svobody nebo omezení svobody přístupu k azylové proceduře. Česká praxe z pohledu praxe nevládní organizace. in Společný evropský azylový systém: zásahy do osobní svobody. Sborník z vědeckého semináře uskutečněného dne 12. června 2009 v Kanceláři veřejného ochránce práv. [online] Dostupné na http://www.soze.cz/wp/wp-content/storage/clanek-spolecny_evropsky_azylovny_system_%20zasahy_do_osobni_svobody.pdf. 21. 10. 2009. s. 1–4.
4. UNHCR Projected Global Resettlement Needs 2010 [online], dostupné na www.unhcr.org
5. 2008 Global trends: Refugees, Asylum-seekers, Returnees, Internally Displaced and Stateless Persons [online] dostupné na adrese <http://www.unhcr.org/4a375c426.html>
6. UNHCR Statistical Yearbook 2007. Chapter IV – Asylum and Refugee Status Determination. [online] dostupné na <http://www.unhcr.org/4981c37c2.html>
7. Euractiv. V EU žádá o azyl rekordně málo lidí. [online] dostupné na <http://www.euractiv.cz/socialni-politika/clanek/v-eu-d-o-azyl-rekordn-mlo-lid>
8. Questions and Answers on the establishment of a Joint EU Resettlement Programme [online] dostupné na <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/09/370&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>
9. GREEN PAPER on the future Common European Asylum System. [online] dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0301:FIN:CS:HTML>
10. Společný evropský azylový systém. [online] dostupné na <http://www.mvcr.cz/clanek/spolecny-evropsky-azylovny-system.aspx>
11. Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů - Plán politiky pro azyl - Integrovaný přístup k ochraně v celé EU. [online] dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52008DC0360:CS:HTML>
12. Návrh Evropskému parlamentu a Radě novelizující Rozhodnutí č. 573/2007/EC o zřízení Evropského uprchlického fondu pro období 2008–2013 jako součást obecného programu „Solidarita a řízení migračních toků“ [online] dostupné na <http://soderkoping.org.ua/files/pages/25576/2.pdf>
13. Koncepce národního přesídlovacího programu a přesídlení skupiny barmských uprchlíků z Malajsie v rámci pilotního přesídlovacího programu [online] dostupné na <http://www.unhcr.cz/dokumenty/koncepce-narodniho-presidlovaciho-programu.pdf>
14. Statistika počtu udělených azylů a doplňkové ochrany v letech 2006–2008. <http://www.mvcr.cz/clanek/statisticke-zpravy-omezinarodniochranazarok2008.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>
15. Zákon o azylu č. 325/1999 Sb. ustanovení § 68 a násl. a Usnesení Vlády České republiky ze dne 14. května 2008 č. 543 o zabezpečení integrace azylantů a osob požívajících doplňkové ochrany v roce 2008 a v letech následujících
16. Společný evropský referenční rámec pro jazyky. [online] dostupné na <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>

Krátce o realizátorovi projektu:

SOZE (Sdružení občanů zabývajících se emigranty) je nevládní nezisková organizace, jejímž posláním je poskytovat pomoc uprchlíkům a cizincům, přicházejícím do České republiky. Úsilí SOZE je vedle zajištění minimálních standardů azylové procedury, zaměřeno na trvalá a přijatelná řešení situací jednotlivců, rodin i uprchlických komunit, jejich plnohodnotnou integraci do české společnosti nebo dobrovolnou repatriaci do zemí původu. Ve vztahu k majoritě, ve snaze odbourávat projevy nedůvěry, nesnášenlivosti a xenofobie a zároveň posilovat povědomí o problematice uprchlictví a lidských práv, působí SOZE prostřednictvím organizování osvětových a informačních přednášek, výstav, seminářů a národních kulturních večerů. Svoji činností se snažíme přispívat k rozvoji tolerantní multikulturní společnosti a zprostředkovat transfer bohatství myšlenek, života a kultur mezi cizineckými komunitami a většinovou společností.

Naše současná činnost se zaměřuje na poskytování právního a sociálního poradenství pro různé kategorie cizinců (žadatele o mezinárodní ochranu, azylanté, osoby s doplňkovou ochranou, cizinci s dlouhodobým a trvalým pobytem, jakož i cizinci s výjezdním vízem a cizinci zajištění za účelem vyhoštění). Poradenství je poskytováno na území Moravy a Slezska v kanceláři SOZE v Brně a v azylových zařízeních Vyšní Lhoty (do 30.11.2009), Havířov, Zastávka u Brna, Poštorná. Vedle sociálního poradenství zajišťujeme též volnočasové aktivity v pobytových střediscích a ZZC Poštorná a kulturní večery v multikulturním centru Brno. Kromě toho organizace zajišťuje výuku českého jazyka pro cizince, se zvláštním zaměřením na azylanty a osoby s doplňkovou ochranou v rámci státního integračního programu. K tomuto účelu SOZE zajistilo také vytvoření metodiky kurzů a učebních materiálů. Doplňkovými aktivitami jsou kurzy PC a kurzy reálií. Čím dál významnější složkou poskytovaných služeb je asistence se zaměstnáváním cizinců a kontaktování potenciálních zaměstnavatelů cizinců. Z dlouhodobého pohledu je významné, že SOZE zabezpečuje praktickou stránku výuky studentů 4. ročníku dvou právnických fakult v rámci klinik azylového práva s důrazem na specifika azylového řízení a cizineckou problematiku obecně.

Publikaci zpracoval Libor Studený

Poděkování za odborné připomínky:

JUDr. Marcel Skalkové (UNHCR), Mgr. Rostislavu Říškovi a Mgr. Pavlu Dymešovi (OAMP)

Tato publikace je součástí projektu EUF 2009–22 „Přesídlení - Nový začátek II.“ realizovaného SOZE a spolufinancovaného Evropským uprchlickým fondem.

